

TRUBUNA

Naslov ni neumnost, ampak odraža našo reakcionarno in gnilo meščansko založniško politiko.

Cankarjevi založbi se je zopet enkrat posrečilo narediti izreden založniški podvig — kot se temu pravi ponavadi ob takih svečanih priložnostih — kajti letošnjo jesen je tretjič izdala Izbrana dela K. Marxa in F. Engelsa v 5 zvezkih. Stvar sama je pozitivna, da bolj ne more biti in bi človek že začel vodilnostrukturne može v založbi trepljati po ramenih, ko ne bi le-ti ob tem postregli z zelo umazano packarijo. Kajti III. izdaja MEID stane 90 starih jurjev.

S tem bo vsak, ki bo hotel svoj komunistični boj za zrušitev eksploatacijskih odnosov teoretsko osmisliti s študiranjem Marxa in Engelsa, dobil že takoj v knjigarni — ko bo plačeval knjige — prvo lekcijo iz KAPITALISTIČNEGA NAČINA PRODUKCIJE. Spoznal bo, da je ta način produkcije prav zato univerzalen, ker je sposoben prav vse odnose in stvari spraviti pod en sam enoten odnos — in ta je produkcija presežne vrednosti. Kapitalski hlapci mu bodo pokazali, da so kljub temu, da so to knjigo Marxa in Engelsa, SAMO blago in da lahko šele kot blago obstajajo zanje — to je kot kapital, ki ustvarja presežno vrednost. To je v resnici REAKCIONARNO dejanje in najmanj, kar bi bilo treba storiti je, da bi odpoklicali odgovorne, kajti izkazali so se za popolnoma nesposobne in TRIBUNA se sprašuje o njihovi POLITIČNI USMERITVI. S svojo razredno pripadnostjo so se izkazali za sposobne, da se zaposlijo v tisti veliki in lepi hiši v Zahodnem Berlinu, kjer na vrhu piše Springer Verlag.

Cankarjeva založba (oz. pravilno, njene „vodilne strukture“) opravlja že nekaj časa zelo uspešno kar dve kontrarevolucionarni nalogi (če pri tem pustimo ob strani ostale založbe). Ob dobrih šestih divizijah slovenskih komunistov ki naj bi bili: „... praktično najodločnejši del delavskih strank v vseh deželah, del, ki žene vedno dalje; njihova teoretska prednost pred ostalo množico proletariata je vpogled v pogoje, tok in splošne rezultate proletarskega gibanja“ (podčrt. ured.) (Marx-Engels: Manifest komunistične stranke), izdaja založba klasike marksizma v kriminalno nizkih nakladah. Na to pa pride še neverjetna cena, ki opravi vse ostalo.

Ob taki lekciji modernega biznisa so seveda vsi partijski sklepi in prizadevanja marksističnih cnetrov za populariziranje marksistične literature pogovor gluhih. Dogajanje bi lahko najbolje označili, če bi s Kantom rekli, da „eden kozla molze, drugi pa v rešeto prestreza.“

Meščanske gade smo si zaredili na prsih, kajti situacija kaže na popolno privatizacijo tega tako pomembnega sektorja razrednega boja. To pomeni izničenje leninskega načela tiskanja partijske literature. „V čem je to načelo partijske literature? Ne samo v tem, da socialističnemu proletariatu literatura ne more biti sredstvo, s katerim bi si OSEBE ali SKUPINE pridobivale DOBIČEK, marveč sploh ne more biti INDIVIDUALNA zadeva, ki bi bila neodvisna od splošne proletarske stvari.“ ... „Založba in skladi, prodajalne in čitalnice, knjižnice in razne knjigarne, vse to mora postati partiji odgovorno. Vse to delo mora nadzirati organizirano socialistični proletariat, vnašati v vse to delo brez kakršnekoli izjeme živo strujo žive proletarske stvari, s čimer bo izpodnesel tal starodavnemu, po poli oblomovskemu, po poli mešetarskemu ruskemu načelu: pisatelj pisari, bralec bere.“ (podčrt. ured.) (Lenin: Partijska organizacija in partijska literatura 1905).

Naše založbe se odločno borijo proti temu in načrtno izdajajo zbirke, v katerih pisuni zgroženi nad apokaliptičnostjo tega sveta (kot pravi Brecht) od strani do strani dokazujejo, da „je stol stol“ in druge globoke resnice. Seveda je treba pri izdajanju literature pustiti kar najširšo svobodo, toda Zveza komunistov je tudi

svobodno združenje in si zato lahko vzame svobodo, da nažene iz svojih vrst vse tiste, ki pod firmo „svobode ustvarjanja“ načrtno spodbujajo komunistična načela.

Priče smo torej POHODA KONTRAREVOLUCIJE in enem od najpomembnejših torišč razrednega boja in to je marksistično izobraževanje kar najširših množic komunistov. Stvari niso slabe, ampak so katastrofalne. Marksistična literatura se umika raznim „sintetizatorjem“ samoupravljanja, ki so sami zase toliko genialni, da vsako leto — seveda v okviru tega obstoječega — izvalijo presenetljivo debele knjige. Seveda pa vse najbolj posekajo naši šolniki, ki izdajajo za srednješolsko razmišljujočo mladino „schnell kurse“ in s tem sekajo vse rekorde, ki jih je postavil „kratki kurz“ VKP(b).

Glede na stopnjo proizvodnih sil je prisotnost meščanskih elementov seveda do neke mere objektivna nujnost, ki pa postane ideološka, če se ne zavedamo njene historičnosti, torej ne njihove prisotnosti na vekomaj vekov, ampak tudi njihove zgodovinske spremenljivosti.

Simbolična naklada marksistične literature je pohod reakcije. Redko izdajanje marksistične literature je tudi pohod reakcije. Neverjetno visoke cene tudi pomenijo reakcijo na pohodu.

Vse skupaj spominja na obnemoglo poskakovanje na Rosinantu v zelo realnem boju z zelo resničnimi tehnokratskimi mlini na veter.

Naj živi proletarska revolucija!

Uredništvo

XXIV. MEDNARODNI SEMINAR „UNIVERZA DANES“ Dubrovnik 1979

O letošnjem dubrovniškem seminarju je bilo že marsikaj napisanega, posneto je bilo tudi že nekaj oddaj za TV in radio. In pristop je bil povsod enak, poln hvale ob „zagnanosti“ za demokratično preobrazbo univerze“. To enoličnost pa je potrebno malce pretrgati, vsaj tukaj, ker se nas stvar neposredno dotika.

V glavnem je bilo: vse skupaj le razmetavanje denarja (in to denarja nas vseh!) in skrivanje za našo mednarodno aktivnostjo v dneh tik pred konferenco v Havani. Moj namen ni ravno popolno razvrednotenje letošnjega seminarja, vendar pa je potrebno takoj v začetku povedati, da je bila organizacija seminarja kratko malo zanikrna in prav tako tudi vsebinska priprava. Rezultati seminarja so jasno temu primerni. Povejmo vse skupaj na kratko.

Seminar je potekal zadnje dni avgusta in je bil razdeljen v dva vsebinsko precej ločena dela. Dopoldanski del je izvenel v temi o reformi univerze in naštevanju lastnih težav. Stil je bil standarden: referati, redke diskusije in nekaj bolj ali manj zainteresiranih poslušalcev (vsak dan jih je bilo manj). Popoldanski del je bil pravzaprav sondiranje razpoloženja študentskih organizacij po polomu konference na Malti. Rezultat popoldanskega dela je bila načelna podpora osvobodilnim gibanjem, nekaj redkih dogovorov o dvostranskem sodelovanju na bolj konkretnih temeljih in (končno enkrat!) precej samokritičen prikaz našega družbeno-političnega sistema vključno s problemi prakse. In to je v glavnem vse, kar nam je seminar dal. Praktično nič ali pa vsaj veliko manj od tega, kar bi nam lahko. Predvsem dopoldanski del. Večina referatov in diskusij je odražala osebno mnenje ali celozaploženje. Resnih analiz stanja ni bilo in tudi konkretnih rezultatov ne. Niti na področju konkretnega sodelovanja in pomoči manj razvitim v izobraževanju. V najboljšem primeru so nekateri samo omenili potrebnost nekaterih sprememb, dlje od tega pa ni šel skoraj nihče. Nekaj resnično dobrih nastopov slike ni moglo spreminiti. Univerza je samozadovoljno ostala pri svojih starih stališčih. Demokratičnost ostaja za drugič. Tu je vladala anarhija v sivi obleki in s črtasto kravato. In tako iz leta v leto, dokler se vsaj priprave na ta seminar ne bodo spremenile.

In še za konec: hvala univerzi v Beogradu za organizacijo seminarja in številno (prav množično) udeležbo svojih predstavnikov. Ne vem zakaj, toda to me je močno spominjalo na sindikalni izlet. Pa brez zamere!!!

Tomaž Krašovec

„Družina“
21. okt. 1979

DROBNE IZ MISIJONOV

Okrog 50 milijonov nerojenih otrok je letno umorjenih, večinoma v bogatih industrijskih deželah. Tako poroča svetovna zdravstvena organizacija pri Združenih narodih.

Poldruga milij Verjetno verski časopis stoletja doživela „Družina“ ne ve, da to, za kar gozdove neusmiljeno uporablja besedo UMOR, imenujemo v Jugoslaviji prekinitev nosečnosti, splav ali strokovno abortus. Jugoslovanske ženske so si z novim zakonom izbojevale zmago, kajti le njim samim je prepuščena odločitev (razen v primeru zdravstvenih razlogov). To je tudi zmaga nad tutorstvom moškega šovinizma, ki hoče razpravljati o stvareh, ki se jih ne tičejo. Abortus je popolnoma osebna zadeva posamezne ženske in s tem je onemogočena možnost, da nekdo drug odloča o njenih najbolj intimnih stvareh. To je velika zmaga. Zato je tembolj neokusno — če se milo izrazimo — da „Družina“ namesto besede abortus uporablja besedo UMOR.

UREDNIŠTVO

OBVESTILO

Elektrotehniki!

Zelo zanimiva razprava: Protiteorija o osnovnih principih delovanja električnih strojev je v založbah v celoti razprodana, lahko pa si jo izposodite v Centralni tehnični knjižnici Tomšičeva 7 pod Signaturo 58819
Avtor

TRIBUNA, ŠTUDENTSKI ČASOPIS
IZDAJA UK ZSMS LJUBLJANA
TRG OSVOBODITVE 1/II, soba 86

Uredništvo:

Franc Milošič-glavni urednik, Igor Bavčar-odgovorni urednik, Bojan Korsika, urednik za teorijo, Igor Žagar, urednik za kulturo, Rudi Podgornik, urednik za naravoslovje, Ante G. Čala-likovna in tehnična oprema, Nives Vidrih-lektura, Mitja Maruško-prodaja, Tanja Zgonc-tajnica.

Uradne ure so vsak delavnik od 10. do 13. ure v prostorih uredništva. Redni javni sestanki uredništva so vsak torek ob 17. uri. Priprava za tisk BEP Dnevnik/Vesna Škrbec, Mišo Kotnik, Roman Rot, Majda Grdadolnik, Marija Sokač, Veronika Vidrih, Niko Rebek, Vera Dobovišek, Ksenija Šurk, Drago Pečenik/Tisk:tiskarna Ljudske pravice. Celoletna naročnina: za dijake 50.-din, za študente prav tako; za ostale 75.-din; Poština plačana v gotovini, rokopisov ne vračamo in pism uredništvu ne pošiljamo.

Izdajateljski svet:

Rudi Rizman, Primož Heinz, Mile Šetinc, Matjaž Maček(predsednik) Marjan Kunej, Bojan Korsika, Franc Milošič, Branko Bratkovič, Igor Bavčar, Tomaž Krašovec, Janez Topovšek, Anton Vrnovec, Borut Eržen;

Št. žiro računa: 50101-678-47303 z obveznim priplaspom za Tribuno!
Oproščeni temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št. 421-1/70 z dne 22.01.1973.

Fiziologija

To, kar se je 28. 9. 1979 zgodilo na svetu drugega letnika medicinske fakultete, je le vrh ledene gore, katere 9/10 pluje pod gladino in vsako leto znova preži na svoje žrtve. Taj ledeni gori lahko rečemo tudi problem pouka fiziologije na medicinski fakulteti.

Primereno namenu te informacije se najprej omejimo na tiste najbolj osnovne zahteve, na materialne pogoje za nemoteno izvajanje pedagoškega procesa, konkretno v tem primeru za izvajanje predmeta fiziologija. Nekdanji predstojnik katedre za fiziologijo in fiziološko kemijo in letoimenskega inštituta dr. Gojmir Južnič je ob desetletnici svojega predstojništva zapisal:

"Materialna baza je enaka kakor l. 1967, t.j. 565 m² v treh etažah. Izgubili smo prostor poleg kurilnice (15 m²) in kurilnico (50 m²). Število študentov pri fiziologiji je bilo leta 1962 75, leta 1971 118, leta 1972 143, leta 1973 142, leta 1974 210, leta 1975 205 in 1976 190. Število farmaceutov, ki jih že dve leti poučujemo, se je dvignilo od 70 na 100. Istočasno frekventira stavbo v zimskem semestru 200 študentov I. letnika. V zimskem semestru obiskuje predavalnico ob popoldnevih 100 slušateljev srednjih medicinskih šol. Dvakrat tedensko obiskuje predavalnico še večje število slušateljev pri predmetu S.L.O. Stavba je dimenzionirana (leta 1925) za pouk 50 študentov (7 l), tako da je leta 1945 stavba še ustrezala. Leta 1954 je bila že potrebna revizija in smo predlagali povečanje stavbe na Zaloški 4. ... Materialna baza je postala ovira za razvoj teoretske medicine."

Prvo vprašanje, ki se nam v tem kontekstu nujno zastavlja, zadeva na objektivne pogoje in možnosti razvoja fiziologije kot znanstvene discipline in možnosti nemotene razvoja kvalitativnega pedagoškega procesa v okviru tega. Neumno bi bilo trditi, da je delo v takih pogojih popolnoma nemogoče, res pa je, da je moč vzroke trenutno najbolj akutnih študijskih problemov najti že tu. Če temu dodamo še neustrezno in pomanjkljivo pedagoško in kadrovske pogoje inštituta za fiziologijo in nenazadnje tudi neresnost in nepravilnost nekaterih študentov za temeljitejši študij te osnovne discipline, na kateri gradi praktično vsa klinika – je pred nami problem medicinske fakultete, ki se mu reče FIZIOLOGIJA.

Ta problem se je v vseh svojih razsežnostih pojavil prav zadnja leta, najbolj prav v lanskem drugem letniku MF. Zakon o visokem šolstvu je formalno-pravno uveljavil tudi nove dolžnosti in pravice študentov, tistih "tretjih" v študijskem procesu in prav ta in generacija pred njo ga je znala s pridom uporabiti. Študentom je bila namreč s tem dana možnost, da so neposredno vplivali na kadrovanje visokošolskih učiteljev in profesorjev. S tem, da so utemeljujoč nepravilne in neprimerne pedagoške prijeme predstojnika fiziološkega in predavatelja fiziologije dr. prof. Gojmir Južnič sprejeli negativno stališče do njegove ponovne izvolitve za izrednega profesorja, so študentje odgnili tudi tisto zavoso, ki ponavadi najdlje zatemnjuje realna razmerja. Tu nimamo ne prostora ne časa razpravljati o globljih vzrokih, ki so vodili osnovno organizacijo ZSMS MF in pozneje kadrovske komisije na medicinski fakulteti in univerzi, da NI ponovno habilitirala dr. Južniča za izrednega profesorja. Pa tudi nobenega smisla več nima, razen kolikor se moramo strinjati s tem, da medsebojni odnosi, ki so vladali na tem inštitutu do odhoda dr. Južniča, najbrž niso mogli delovati stimulatивно ne na pedagoško ne na raziskovalno delo. Nov, lahko bi zapisali tako pogostokrat omenjeno besedo, "subjektivni" moment, ki je v dobrih meri zrasel prav na prej omenjeni materialni podlagi, je naredil problem fiziologije še večji. Kadrovske komisije so se poleg tega s tem šele prav začeli. Različni predavatelji, ki opravljajo delo dr. Južniča, so večidel strokovno specializirani in ustrezen temu je tudi njihov prispevek k pedagoškemu procesu. Pa tudi dekan je, prisiljen ukreniti nekaj v prid reševanja kadrovskih problemov na tem inštitutu, moral na podlagi določil statuta medicinske fakultete izmed asistentov imenovati nekaj izpraševalcev, ki so tako sodelovali v pedagoškem procesu in, kar je v bistvu eden izmed večjih problemov prav v letošnjem letu, tudi pri opravljanju izpitov.

Posledice so znane in v pettisotih izvodih posredovane tudi bralcem Tribune na deseti strani prve letošnje številke. Obremenjenost študentov, iskanje poti manjšega odpora in neizrečenost njihovih interesov je pripeljala do tega, da so vprašanja fiziologije pričela polniti dnevne rede sestankov sveta letnika šele na koncu študijskega leta. Svoj del, odgovornosti mora nositi tudi pedagoški zbor, ki si je pred temi vprašanji vse leto in leto za letom zatiskal oči. Na koncu pa – BUM! Izpitni rok! Neustrezen način preverjanja znanja! Osip, ki mu na ljubljanski univerzi le stežka najdemo primeri! Prej razbite po majhnih skupinah in težko dovzetne za skupno reakcijo (vzroke za to je potrebno iskati tudi v družbeno-ekonomski, da ne rečemo kar razredni strukturi vpisanih študentov MF) je študente združil en sam interes – opraviti pogoje za naslednje študijsko leto. Študentje lanskega drugega letnika od katerih številni niso opravili teh pogojev so tako združno nastopili s svojimi predlogi oz. zahtevami in se jasno konfrontirali s pedagoškim kadrom. Razumljivo je, da so študentje, ki jim je koncem leta vedno skrb vpisati se v naslednji letnik, zanemariili globoje vzroke velikega osipa pri tem izpitu (posebej še na zadnjem roku) in z enim samim namenom – vpisati se v tretji letnik – iskali vse mogoče in nemogoče načine, kako to doseči. Zato je odveč razburjenje nekaterih profesorjev, ki so v prizadetosti v zahtevah študentov videli zgolj zniževanje kriterijev, blatenje nekaterih asistentov itd. Študentje so enostavno skušali storiti vse, da bi dosegli svoj cilj in tega jim ne gre zameriti. Kar jim je zameriti, se je zgodilo pozneje, skoraj nazadnje. Na programsko volilni konferenci OO ZSMS medicinske fakultete, ki je v sedmi točki dnevnega reda obravnavala tudi študijske probleme in problem fiziologije posebej. Prej trdno odločeni rešiti akuten problem ne le lastne eksistence, ki je bila ogrožena zaradi neizpolnjevanja vpisnih pogojev, ampak tudi fiziologije nasploh, so študentje sodelovali v delu sveta letnika in ZSMS sploh. Potem pa, ko je precej študentov ta izpit le opravilo na ustresem delu je zanimanje za ta problem naglo upadlo in se končno na programsko volilni konferenci sprevrglo v pogovor nekaterih posameznikov iz starega in novega vodstva ZSMS s dekanom, prodekanom in nekaterimi člani dekanatske komisije, ki se s tem problemom ukvarja. Niti predstavniki inštituta za fiziologijo, ki so bili tam, se niso oglašili, da o študentarji, ki je bila tudi osebno prizadeta, niti ne govorim. Tako je videti, da se bo z zadevo tudi v bodoče ukvarjalo zgolj nekaj posameznikov. Tako problematični testi, se zdi, so postali dobri, "zafkravajoči" Japac Jakopin, asistent pri katerem izpit naredi le 28 % študentov, ni več problematičen, predavanja so v redu? I No, menimo, da le ni tako. Primer FIZIOLOGIJA je poučen ne le za študente MF, ampak za vse študente. Zato tu objavljamo zapisnik tistega sestanka sveta drugega letnika, na katerem so ti problemi izkipeli. Zapisnik je primer nepodkovanosti študentov v svojih tim. Nemoppravnih pravicah in dolžnostih, demagogije nekaterih profesorjev in izlivisti predsednika, ki je sestanek spjel študentom skozi prste.

ib

ZAPISNIK

sestanka sveta II. letnika medicinske fakultete dne 28. 9. 1979

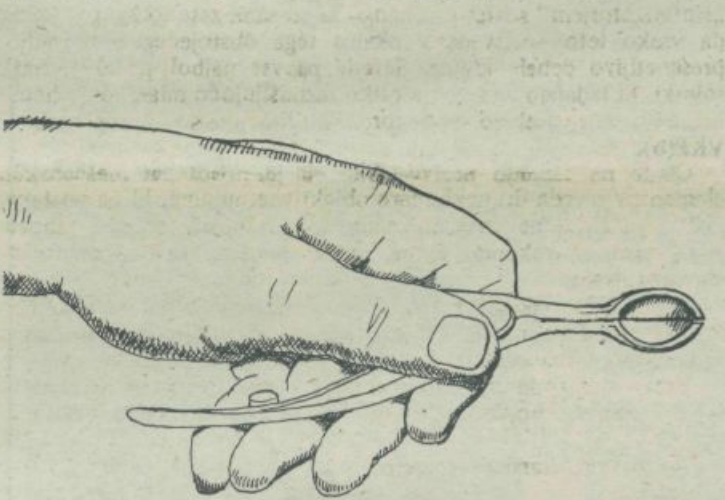
Na sestanek sveta letnika so bili povabljeni pedagoški delavci Inštituta za anatomijo, biokemijo, biomedicinsko informatiko, fiziologijo, histologijo in mikrobiologijo ter katedre za TVLO.

Prisotni učitelji in asistenti na svetu II. letnika:

asist. mag. M. Zorko – predsednik sveta, prof. dr. M. Kališnik – podpredsednik
prof. dr. R. Ozvald – Inšt. za histologijo
prof. dr. T. Hudnik – Plevnik – Inšt. za biokemijo
prof. dr. A. Sirca – Inšt. za anatomijo
doc. dr. T. Koren – Inšt. za fiziologijo
prof. dr. M. Kordaš – Inšt. za patofiziologijo
asist. dr. T. Kiauta – Inšt. za patofiziologijo
prof. dr. M. Kordaš – Inšt. za patofiziologijo
asist. dr. T. Kiauta – Inšt. za patofiziologijo
asist. mag. J. Jakopin – Inšt. za fiziologijo
dr. V. Starc – predavatelj fiziologije
asist. Filipič – Inšt. za mikrobiologijo
asist. M. Michieli – Inšt. za biomedicinsko informatiko
prof. V. Tomc – Katedra za TVLO
Turk Dušan – MK ZSMS
Hren Slavko – novinar radia študent (Glas Ljubljana)
Novinar Tribune – NN
Novinarka radia študent (Glas Ljubljana)

Mršnik Franci
Lipušek Daniela
Maver Slavica
Kržič Bojana
Mitja Mohor
Kobal Borut
Stezinar Snežna
Stošič Neli

Kurent Zoran
Oblak Neta
Mort Cvetka
Paro Darja
Antolović Uljana
Belec Miran
Skrt Liljana
Čeh Marija

Rafot Marija
Kanič Vojko
Lesjak Matjaž
Eržen Ivan
Reljič Robert
Zaletelj Lijana
Živin Marko
Žabar Damjana
Kozorog Ksenija
Rak Alenka
Ramšak Ljudmila
Šabovič Senada
Benedik Bernarda
Veljanovič Lepa
Jeler Dora
Mežek Meta
Ladkovič Barbara
Rahne Dušan
Bugarški Liljana
Farčnik Katarina
Demšar Janko
Zagoršek Božena
Primc Vanda

Urbanč Marjana
Lapajne Erika
Salda Zdenko
Veingerl Bojan
Piletič Milivoj
Škulj Saša
Furlan Neva
Rajterič Alenka
Urbanč Danica
Centrih Ljuba
Kanič Zlata
Hergovci Ksenija
Kragel Marjana
Koren Vlasta
Jeler Dora
Cimerman Matej
Sedež Teri
Peršič Alenka
Pelko Boris
Kikel Marija
Mrdavič Metka
Ropret Tončka
Rožanc Bojana

Piltaver Irena
Mirt Cvetka
Stravnik Borut
Gabrijelič Maja
Praprotnik Igor
Veternik Jožica
Tomazin Iztok
Širigov Martina
Verko Marjeta
Vadnal Zora
Becner Drago
Aljančič Mojca
Kodrin Janette
Tomšič Matej
Koren Franc
Janežič Tomaž
Toni Andreja
Mihelič Andreja
Kežar Jože
Polka Lučka
Peče Andreja
Zajc Mojca
Hribar Mojca

Borovčanin Darja
Fon Lucija
Nikel Mira
Milenkovič Nebojša
Kores Blanka
Šebenik Matjaž
Rožič Anamarija
Merela Ani
Novak Silvo
Ferfolja Marino
Zabukovšek Jožica
Janžekovič Marjeta
Markovič Jelka
Zagarnik Mirjam
Čeč Marija
Dolinar Hermina
Drnovšek Irena
Plaper Alenka
Kikec Zdenko
Frangelj Marko
Selinger Maja
Vrhovec Anton – sekretar OOZSMS MF
Bilač Gordana

Bubnič Margareta
Bandež Dušana
Grom Adam
Sieg Vladimír

FIZIOLOGIJA 1

V zvezi z velikim osipom pri predmetu fiziologija je bil večkrat kritiziran način preverjanja znanja in predvsem študentje so trdili, da je popolnoma neustrezen. V zapisniku odbora za študentska vprašanja in sprejem novincev dne 3. 10. 1979 je zapisano:

"Predstavniki študentov so povedali, da so študentje največ časa posvetili študiju fiziologije, pri opravljanju izpitov pa je bila večina neuspešna. Menijo, da je vsaj 10 % vprašanj dvomljivih oz. nepreciziranih, nekateri ni v katalogu znanja (npr. adaptacija na višino). Prof. dr. Sirca se je strinjal, da je potek pouka fiziologije na fakulteti neurejen, ker snov predava večje število predavateljev, sprašujejo pa jo pooblaščenimi asistenti. Izpitna snov za študente obeh odsekov je enaka, kriva za osip na odseku za stomatologijo, je poleg študentov tudi fakulteta, ker na omenjeni odsek sprejme tudi take študente, ki na sprejemnem izpitu pokažejo 45 % ni uspeh in zato težje študirajo."

Študentka Farčnikova pa je na sestanku v zvezi v vprašanjem izpitov iz fiziologije dne 12. 9. 1979 dejala: "Že rezultati izpita sami kot taki kažejo na neko nenormalno stanje. Velika večina študentov je opravila pisмени izpit z oceno 6. Ocena 9 ali 10 doslej še ni bila dosežena. Rezultati so daleč od normalne Gaussove krivulje. To je pravzaprav čudno, saj pri nobenem drugem predmetu naš letnik ni imel posebnih težav. Študentom še vedno ni ve jasno glede sistema ocenjevanja pisemenih nalog in sistema tim. negativnih točk. Testov po izpitu ni mogoče videti, ker se – po razlagi dr. Korena – vprašanja iz roka v rok preveč ponavljajo. Gre za vprašanja, na katera ne morejo in ne znajo pravilno odgovoriti. Tudi tisti, ki so že dvakrat neuspešno ponavljali izpit, padejo tudi tretjič. Očitno delajo vsakokrat iste napake. Pravih odgovorov na vprašanja pa ni moč izvedeti, ker jih v predpisani literaturi ne najdemo, na inštitutu pa jih ne izvem. Študentje II. letnika želimo in predlagamo, da testna izpitna vprašanja pregleda in oceni posebna strokovna komisija. Mnoga vprašanja se nam zdijo brezizhodno dvoumna, nekatera pa docela nerazumljiva. Treba je poudariti, da 50 testnih vprašanj ne more realno in objektivno pokazati globalnega in sistematičnega znanja bodočega zdravnika. Predlagamo, da se k statutu MF doda klavzula, da sme vsak študent po očitni videti svoj pisмени izdelek – ne glede na to, ali je izpit opravil uspešno ali neuspešno. To je praksa na vseh drugih predkliničnih inštitutih. S takim predpisom pa bi to lahko dosegli povsod in se izognili študentskim dvomom o pravičnosti in objektivnosti ocen. Študentje želijo in predlagajo, da bi bil zagovor izpitov in kolokvijev v

prisotnosti strokovne komisije. Opažamo namreč, da na nekaterih kolokvijih asistentje včasih postavljajo vprašanja, ki se ne prekrivajo s predelano snovjo."

Na istem sestanku trdi tudi dr. Lokar:

"Pregledal sem testna vprašanja za ta izpit. Ugotavljam, da še nismo dosegli tiste stopnje kulture, ki je potrebna, če hočemo sestaviti dobra testna vprašanja. V pričujočih vprašanjih mrgoli slovničnih napak, velik del vprašanj pa je tako nejasen, da ne vem, kaj je sestavljalec želel. Nekatera so tako nejasna, da ne testirajo znanja, ampak sposobnost, da vprašanje razvozla. Sicer pa menim, da je preverjanje znanja s testom nekaj, kar je prodirlo k nam od drugod, ter da ne bi smelo biti izključna metoda preverjanja. Testiranje znanja na takšen način je beg od človeka, prav to pa je posebno za nas nedopustno."

Nasprotno pa pravi recimo prof. Kordaš:

"Na prošnjo dr. Korena sem pregledal vprašanja. Nekatera so malo nejasna, večinoma s taksonomsko ravni I in II, po zahtevnosti pa precej preprosta in se včasih spuste tudi na raven medicinske sestre."

Ker je vprašanje preizkušanja znanja s testi in na način, ki je v navadi pri predmetu fiziologija na medicinski fakulteti, še nedorečeno, bomo v eni naslednjih Tribune namenili več prostora tudi tem vprašanjem in tako prispevali k tem delu "pedagoške didaktike".

ZAPISNIK

ZAPISNIK

Tov. Zorko: Ker je ta svet sklican na pobudo študentov, jih prosim, da razložijo svoje probleme. Za overovatelja zapisnika predlagam tov. Kordaša, tov. Kališnika in tov. Ozvalda.

Tov. Eržen: (v imenu vseh študentov) Najprej bom prebral statistiko izpitov iz fiziologije:

Ocene pri pisnem izpitu:

2 krat 8
3 krat 7
ostalo 6

Ocene na ustnem izpitu:

3 krat 9
3 krat 8
4 krat 7
ostalo 6

Srednja ocena dosežena na izpitu je 43 %. Želimo navesti predloge, ki naj jih obravnava:

1. Študijska komisija za študentska vprašanja in sprejem novincev
2. Pedagoško znanstveni svet MF
3. Fakultetni svet MF

Predlogi:

1. Fakultetni svet in študijska komisija naj ugotove, ali glede na situacijo obstajajo objektivni razlogi, da se upošteva 101. člen našega statuta, ki dovoljuje študentu, da gre lahko v naslednji letnik tudi, če ni izpolnil enega od pogojev za vpis.
2. Naj se razpravi o strukturni zasedbi strokovnjakov na Inštitutu za fiziologijo.
3. Na sestanku 10. 9. 1979 so se mnenja profesorjev glede ustreznosti in objektivnosti testov razhajala, zato je treba dosednji način preverjanja znanja proučiti in določiti ustrezn način izpita.
4. Želimo, da se na ustnem izpitu, ki se bo začel v ponedeljek, uveljavi naša statutarna pravica. To pomeni, da vsak študent vleče listke, na katerih so napisana vprašanja, ki naj obsegajo vsa področja fiziologije.

Želimo, da asist. Jakopin ni med eksaminatorji zaradi njegovih nepedagoških prijemov pri študentih. Namesto njega predlagamo asist. Štrulcjo, ki nam je tudi predaval.

Moramo poudariti, da ni naš namen rešiti množico študentov, ki še nimajo opravljenega izpita, ampak želimo skupaj s člani Inštituta rešiti problem fiziologije.

Tov. Kordaš: Prosim, da utemeljite nepedagoške prijeme asist. Jakopina. Če mislite študentje ocenjevati pedagoške prijeme učiteljev, morate poznati visokošolsko didaktiko. Na današnjem sestanku s tov. prodekanom niste imeli nobenih pogovorov glede tega, da bi bil asist. Jakopin izpraševalec. Sedaj pa nasprotovanje utemeljite. Tov. Eržen: (v svojem imenu) Ne poznam visokošolske didaktike, vem pa, kakšen mora biti odnos med študentom in profesorjem. Asist. Jakopin zbija študentom moralo in samozavest. Prepričan sem, da na fakulteti ni pomembno le izobraževanje, ampak tudi vzgoja. Vse fakultete poudarjajo tudi pomen vzgoje. Redki so profesorji, ki to upoštevajo in se pogovarjajo z nami kot npr. prof. Dolenc in nas vzgajajo. Glede asist. Jakopina: Na današnjem sestanku tega nisem omenil, ker takrat nisem poznal mnenja študentov in bi bilo to moje osebno mnenje. Mogoče izraz „pedagoško neustrezen“ res ni bil pravi, ampak dejstvo je, da pri njem nihče ne želi opravičevati izpitov.

Tov. Zorko: Izničujete delo kadrovske komisije MF, ki smatra, da je asist. Jakopin sposoben za delo asistenta. Postavljena so 3 merila: strokovnost, pedagoške in družbenopolitične kvalitete. To so mnogo strožji filtri, kot pa je študentski.

Tov. Vrhovec: Kadrovska komisija upošteva 3 mnenja:

1. O njegovih znanstvenostrokovnih sposobnostih določi kadrovska komisija 2 oziroma 3 poročevalce
2. O njegovih pedagoških sposobnostih oblikujejo mnenje študentje.
3. O njegovi družbenopolitični zavzetosti za samoupravni sistem

Ni pa kadrovska komisija tista, ki je kompetentna da odloča kdo je pedagoško sposoben, pač pa v glavnem študentje s svojim mnenjem.

Tov. Zorko: In kakšno je bilo mnenje študentov o pedagoškem delu Jakopina. Ker sem tako kot ti član kadrovske komisije, vem, kako ta postuje. Ali imate podatke, kakšno je bilo mnenje študentov o pedagoških sposobnostih?

Tov. Vrhovec: Do sedaj, dokler ni bilo problemov s temi kolokvij, je bilo pozitivno, ni pa rečeno, da je takšno za sedaj in za vnaprej.

Tov. Kordaš: Mnenje študentov je bilo pozitivno in dokler ne bo reakcije, ne moremo ničesar. Poudariti hočem, da svet letnika lahko samo po normalni poti, torej preko kadrovske komisije in mnenja študentov vpliva.

Tov. Vaingerl: (v svojem imenu) Bojim se, da bomo delali proti statutu, člen 134. (citiral, glej prilogo). Tov. Rahne: (v svojem imenu) Ne spuščajmo se v oceno strokovnosti. Gre za opravljanje izpitov. Izpit se opravlja po določenem sistemu in rezultat bi moral biti reprezentativen. Največ študentov je dosegalo od 40–60 točk. Obstaja nek konflikt med nami in Inštitutom. Ali je bilo zahtevano preveč – potem je treba te zahteve obrazložiti, ali pa da s tem znanjem opravljamo izpit – na drugačen način. Tov. Zorko: Mislim, da smo se oddaljili od tega, kar želimo na tem svetu letnika doseči. Torej oblikovati predloge za študijsko komisijo in komisijo za študentska vprašanja in sprejem novincev, ki naj potem naprej sproži daljnoročne posledice. Obravnavajmo te štiri predloge, da jih sprejmemo kot svet letnika ter potem pošljemo naprej. Zataknilo se je pri predlogu štev. 4, torej problem Jakopin, če se lahko tako izrazim. Ugotovili smo, da naš svet letnika ni kompetenten niti po trditvi diskvalificirati nekega asistenta. Če ga sprejmemo, bo šel naprej, vendar presega kompetence tega zbora.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tov. Vrhovec: Ker dekan določa, kdo bo eksaminator, lahko damo njemu predlog, da namesto Japca imenuje štrclja. Mislim, da kot svet lahko to predlagamo.

Tov. Zorko: Zeli o tem še kdo razpravljati?

Tov. Zagorškova: (v svojem imenu) Mi smo to o asist. Jakopinu, o neustreznosti njegovega pedagoškega dela povedali zato, ker imajo nekateri študentje, ki so opravljali kolokvij pri njem, slabe izkušnje. Ampak to ni bistven problem. Gre za to, kar se je govorilo že na sestanku 10. 9. 79, in so tudi profesorji priznali, namreč da so vprašanja neustrezna in da ne kažejo realnega stanja, da so dvoumna. Zakaj se nekaj ni naredilo na teh vprašanjih? Ljudje so prišli na izpit tretjič, četrtič in so medtem še vedno dopolnjevali svoje znanje, pa niso prišli preko 60 točk. Ni svet zato, da bi prekrivali znanje ali neznanje študentov. Hočemo, da se na ustnem izpitu preveri kdo zna in kdo ne zna. Zato hočemo, da se na ustnih izpitih vlečejo listki, da je zastopana cela fiziologija. Ne pa, ker so bili predavatelji različni in je bil vsak specialist svojega področja, da bi ti spraševali samo svoje podrobnosti. Tega smo se bali pri tov. Jakopinu, drugače pa sploh ni bil problem v tem.

Tov. Koren: Glede vprašanj: To je bilo že obravnavano na sestanku 10. 9. 79. Tam je bilo sprejeto, da testna vprašanja ne bodo imela pomembne teže, bilo pa je tudi sklenjeno, da se ta oblika ne bo spreminjala. Ugovor, da so vprašanja ista, ne drži, ker so druga. Glede dvoumnosti – vendar to smo že obravnavali in testna vprašanja kot izključna oblika izpita so bila že eliminirana. Je pa to le neka osnova, ker so iz vseh področij in predstavljajo neko sliko znanja študentov. Zato mislim, da jih je tudi treba upoštevati pri ustnem delu izpita.

Tov. Milenković: (v svojem imenu) Moramo se zmeniti za kratkoročne rešitve, ker je to akuten problem. Potem, ko smo mi pokazali na izpitih, da nam fiziologija na testih ne gre in da padamo, potem ne moremo sedaj kar naenkrat na ustnem izpitu narediti. Ali mi lahko kdo odgovori, zakaj je od 115 na zadnjem roku naredilo samo 5 študentov?

Tov. Turk: ... in je bilo doseženo največ 66 %?

Tov. Kališnik: Mislim, da se vsi zavedamo, da nekaj ni v redu. Ne smemo kriviti niti profesorjev niti študentov. Nenormalne razmere so krive za tak rezultat. Testi zorijo več let, da postanejo kvalitetni. Fiziologi so bili v težkem položaju, ker so morali hitro pripraviti teste in je kvaliteta vprašljiva. Ali je smiselno vztrajati na vprašanjih, če niti sestavljenci niso vanje priprani? Gotovo je treba najti tisti način spraševanja, ki bo dal pravo sliko, npr. esejski način – pismeno, dopolnjeno z ustnim izpitom, če je ocena pod kritično mejo. Predlagam, da damo v pomoč še kakšne eksaminatorje, da bo lahko tudi njihovo mnenje upoštevano. Predlagam tudi, da gremo pri že danih predlogih od predloga do predloga in jih damo v razpravo. Če ni ugovorov, jih sprejmemo, sicer pa zavrnemo.

Tov. Turk: Kršene so samoupravne pravice študentov. V vsakem statutu piše, da imajo študentje pravico odločati in da je eno od njihovih mnenj upoštevano. V tem statutu in drugje pa ni napisano, da mora vsak študent hoditi na Pedagoško akademijo in dobiti pedagoško didaktično znanje. Zato mislim, da to nikakor ne more biti pogoj, ker od študentov se ne more zahtevati, da poleg vsega študija opravljajo še te stvari. Drugo – o vzgoji: V naših družbenopolitičnih dokumentih marsikaj piše o tem.

Tov. Kališnik: Tov. predsednik, prosim, da se o mojem predlogu najprej diskutira.

Tov. Turk: Nisem še končal.

Tov. Zorko: Rad bi končal diskusijo ...

Tov. Turk: Kdo hoče končati diskusijo?

Tov. Zorko: Lahko boste vsi govorili, ampak ne vsi naenkrat. Ali gremo od točke do točke?

Tov. Turk: Prosim, da mi predsedujoči ne segate v besedo.

Tov. Zorko: Ali ste za ta predlog, ali niste?

Tov. Turk: Sploh ni o tem govorja, ker ponovno grobo kršite pravice študentov.

Tov. Odarjeva: Tov. Zorko je prej Turku vzel besedo in zdaj naj pove do konca.

Tov. Zorko: Dali mu bomo besedo.

Tov. Švabova: Zanima me, zakaj se vedno prekinja študente in nikoli profesorje. Ali lahko kolega do konca pove, kaj misli?

Tov. Zorko: Dobro, pa poslušajmo tovarša.

Tov. Turk: No še tisto o vzgoji. Zadnje čase veliko pišemo v naših družbenopolitičnih dokumentih o poudarku na vzgoji, ne samo o strokovnem znanju. Študentje ne morejo govoriti o strokovnosti, ampak vseeno je treba pogledati vzgojo in kot člana – ne vem, če je tovarš član ZK, ampak kot član naše družbe mislim, da bi se moral držati nekaterih smernic.

Tov. Zorko: Ali vi ste član ZK?

Tov. Turk: Ne.

Tov. Zorko: Jaz pa sem.

Tov. Turk: Lepo.

Tov. Zorko: Torej, jaz bi samo rad odgovoril na tisti napad proti samoupravnim pravicom. Moj namen je bil jasen – da dam študentom možnost, da povedo, kaj hočejo. Predložili so štiri točke, nanje smo hoteli odgovoriti in jih prediskutirati in začela se je obravnava 4. točke, ki se glasi, da naj asist. Jakopin ne bo eksaminator in naj bo namesto njega asist. Štrclj. Zeli bi točko spraviti do konca. Drugo: Ugotovili smo, da ta svet letnika nima kompetence ali diskvalificirati asistenta, ali ga tudi potrditi. To ne pomeni, da vi nimate pravice dati predloga, da tov. Jakopin naj ne bo eksaminator. Nimamo pravice ničesar o tem skleniti.

Tov. Vrhovec: Zadnjič je bil na kadrovske komisiji predlog Japcu Jakopinu za mesto asistenta dan, zanima me, ali ima on mesto asistenta na fiziologiji?

Tov. Jakopin: Jaz nimam mesta, sem na mestu strokovnega sodelavca. Bil sem samo izvoljen za naziv asistenta.

Tov. Milenković: Mislim, da bo treba še enkrat prebrati 134. člen statuta. Če je bil asist. Jakopin izbran, če ga je določil dekan, potem mi pri tem nimamo nič besed. Če pa po 134. čl. ne more spraševati, potem tudi ne sme.

Tov. Zorko: Torej mislite, da ne sme?

Tov. Milenković: (v svojem imenu) Citira 134. člen. Če je bil tako izbran, potem je v redu.

Tov. Kordaš: Na sestanku je tov. Kobal nastopal namesto tov. dekana in pooblastil tov. Jakopina.

Tov. Kiauta: Vaš poskus diskreditirati tov. Jakopina kaže, da želite po liniji najmanjšega odpora opraviti ta izpit. Ali niso rezultati slabi, ker se premalo učite? Greste po poti negativne selekcije. Imeli boste čedalje manj učiteljev, ki bodo od vas kaj zahtevali in vas vzgajali, da se boste učili.

Tov. Ozvald: Obstajata dve možnosti: 1) nič ne znate – ampak kako to, da toliko ljudi nič ne zna in 2) z izpitom je nekaj narobe. Če res ne znate, je treba ugotoviti, zakaj. Če je kriv sistem izpita – hitro nekaj ukreniti. Treba je rešiti veliko število ljudi, ki ne znajo ali pa niso pravilno spraševani.

Tov. Vrhovec: Predlagamo tudi 5. točko k našim predlogom: še en rok.

Tov. Zorko: Torej so predlogi ti:

- 1) po čl. 101 – tudi brez enega pogoja vpis v III. letnik
- 2) ugotoviti, ali je strukturna zasedba na Inštitutu ustrezna
- 3) vprašanja na ustnem izpitu naj bodo napisana na listkih
- 4) naj namesto asist. Jakopina sprašuje asist. Štrclj
- 5) še en izpitni rok želimo

Tov. Kordaš: Študentje morate takole postaviti: Še en rok, tako da se boste lahko vpisali. Oktoberski rok je normalen rok, ampak to z drugimi besedami pomeni podaljšanje vpisa. Torej to točko preformirajte tako, da boste povedali, kdaj naj bo rok in kdaj naj bo potem vpis. Pazite, to je kršenje statuta! Preberite statut ali pa vprašajte tajnika.

Študent: Ali je test napačen in je to objektivni razlog, da gremo v III. letnik brez tega pogoja, ali pa ne znamo?

Tov. Zorko: Tukaj bi študent rad vprašal, če so bili dani vsi pogoji, da se naredi fiziologijo? Če niso, potem ta člen pride v poštev.

Tov. Širca: Govorim kot član odbora za študentska vprašanja, kot član študijske komisije in kot predstojnik oddelka za dodiplomske študij. Pogojnega vpisa fakulteta že leta dolgo ne prakticira in kar je napisano v statutu je namenjeno za izjemne razloge kot so zdravstveni, socialni problemi in podobno, ne pa neuspeh na izpitu. Tendence študijske komisije so v sprotne študiju in če se letos izjemnih razlogov odobri pogojni vpis, je s tem propadel že III. letnik. Študijski komisiji je bilo veliko do tega, da izpelje reorganizacijo študija na naši fakulteti, da bi v 4. letnik študent vstopil z opravljenim predkliniko. Zato ima študent šanse samo, če starta redno, se pravi 15. 9., niti ne 1.10. ti imajo izgled. Za letošnjo generacijo je bilo sicer odobreno, da sta pogoj samo dva izpita, za to generacijo pa se napoveduje, da tega ne bo. Vi zahtevate torej pogojni vpis v III. letnik in se lahko zavedate, da bo katastrofa na koncu III. letnika. Ne vem, koga bomo takrat klicali na odgovornost. Jaz propagiram sistem, ki je human in realen in je dolgo let trajalo, da se je ustanovil na naši fakulteti. Če študent ne zmore tega velikega bremena, se lahko poslužijo ponovnega vpisa v isti letnik in delnega vpisovanja v višji letnik. Ne bom trdil, da je večina študentov nesposobnih, ampak majhna sapica jih je že zamajala, da je en izpit bil taka prepreka. Zelo majhna rezerva sile in znanja se je pokazala. Da jih je en ponesrečen test ali ponesrečen izpitni način tako prizadel, o tem bi se dalo razpravljati. Študentje odlagajo ta izpit proti koncu. Vse leto smo vas opozarjali: Če nista anatomija in histologija opravljeni v marcu, so slabe možnosti za dokončanje letnika. Ne s fiziologijo in biokemijo začeti junija in septembra. Torej takšne so okoliščine, ne vem, kako bo odločila študijska komisija, ampak kolikor poznam njihovo nastojanje, bodo proti. Edino realno: Če res ni bila izpeljava izpita v redu, ker je čutili marsikaj spornega, je kolektivna pritožba študentov na izpitno oceno, to je tudi v statutu, in mora dekan določiti izpitno komisijo, ki v najkrajšem času ponovno izpraša študente. To se mora zgoditi v najkrajšem času, najkasneje prihodnji teden, če bo to sploh sprejeto. To so zakonske variante. Ponovni rok in naknadni

vpis konec oktobra ni sprejemljiv, niti ne pogojni vpis. Morale bi biti čisto drugačne okoliščine, ki bi to dovoljevale. Torej moj predlog je komisijski izpit, sicer pa samo delni vpis v višji letnik.

Tov. Kordaš: Če bodo študentje vztrajali pri tej prošnji, naj ožja skupina študentov utemelji njihovo prošnjo. Samo utemeljeni predlogi gredo skozi študijsko komisijo in fakultetni svet.

Tov. Ozvald: Masoven poraz – tudi to je element utemeljitve za pritožbo. Če preverjanje ni bilo v redu, kar ni bilo, je podan razlog pritožbe za izpit. Če pa ne znate – zakaj? Ali ste samo vi krivi?

Tov. Zorko: Ali to pomeni pritožbo k dekanu in komisijsko preverjanje znanja? Predlog: Pritožba na izpitni postopek, tov. dekan imenuje komisijo, ki ugotovi, ali je krivo neznanje ali način spraševanja.

Tov. Eržen: (V svojem imenu) Mi smo se že pritožili na izpit. Rešitev je bila v tem, da imamo možnost ustnega opravljanja izpita. Zakaj še ena pritožba? Če bo na ustnem izpitu padeł kdo, ki misli, da res zna, lahko izpit opravi še enkrat pred komisijo.

Tov. Kordaš: Tov. dekan mora zaslišati izpraševalca in študenta, potem se še izpit lahko anulira (po čl. 40).

Študent: (v svojem imenu) To bi moral biti pogovor med nami in člani Inštituta za fiziologijo. Naj nam oni povedo, kaj je bilo. Radi bi se pogovorili s svojimi učitelji fiziologi. Naj nam povedo, ali je premajhno naše znanje, ali je napaka pri njih.

Tov. Koren: Testna vprašanja sestavlja skupina predavateljev. – Gotovo so pomanjkljivosti. Osebo mislim, da t.i. dvomljiva vprašanja lahko prinesejo približno 10 točk. Preverjanje je lahko nezanesljivo v ozkih %.

Tov. Rahne: (v svojem imenu) Največ najboljših študentov je opravilo izpit z oceno 6. Na vsakem roku je bilo manj najboljših.

Tov. Koren: Vsaki je presegel 60 %, je lahko šel na ustni izpit. Ocene na ustnem izpitu so se v glavnem skladale s pismenim delom izpita. Da je 60 % meja, je bilo dogovorjeno s profesorji. Na sestanku s študenti smo se dogovorili za testno obliko izpita. Zaradi velikega števila študentov esejka vprašanja niso sprejemljiva.

Tov. Piletič: (v svojem imenu) Pravite, da so testi v redu. Torej bo slab uspeh tudi na ustnem izpitu.

Tov. Koren: Preoblika izpita lahko vpliva, ker ima test svoje pomanjkljivosti.

Tov. Rahne: (v svojem imenu) Pri drugih predmetih pomeni doseženih 60 % oceno 6, dos. 50 % pa pomeni možnost ustnega zagovora. Zakaj niso bili že prej možni ustni izpiti?

Tov. Koren: O izpitnem sistemu je bil dosežen dogovor s predavatelji na dekanatu.

Tov. Piletič: (v svojem imenu) Ali so testi pravi pokazatelji znanja? Če so, ustni izpit nima smisla.

Tov. Kordaš: Ker je bil Inštitut za fiziologijo v veliki stiski, je bilo dogovorjeno, da bo testni izpit. Test je pomanjkljivo sestavljen, zato pa imate možnost ustnega izpita. Po ustnem izpitu se lahko pritožite. Oblika izpita lahko močno vpliva na oceno.

Tov. Mezekova: (v svojem imenu) Pismeni izpit je porazen in če je to prava slika, zakaj bi šli še na ustni izpit.

Študent: Če po krivdi fiziološkega inštituta nismo mogli opraviti izpita, naj nam dajo več izpitnih rokov, ki bodo taki kot bi morali biti in bomo lahko opravili izpit.

Tov. Eržen: Vsi naši argumenti izhajajo iz tega, da znam fiziologijo dovolj, da opravim izpit, le da na pismenem izpitu tega nismo mogli pokazati. Res ne razumem od kje sedaj naenkrat tak dvom v znanje. Prepričan sem, da kdor zna fiziologijo, ne rabi vseh treh rokov, da bo to dokazal, ampak lahko izpit opravi že naslednji teden na ustnem delu izpita.

Študent: Pustili smo druge izpite, ker smo morali študirati fiziologijo. Tov. Zorko: Imamo torej dva predloga, ki tičeta 1. točke: predlog v zvezi s 101. čl., ali kolektivna pritožba.

Tov. Veingerl: (v svojem imenu) Saj se lahko odločimo za oba.

Tov. Zorko: Predlog študentov je: 1) po 101. čl. naj študentje dobijo možnost vpisa v III. letnik

2) če bi bila ocena nerealna – kolektivna pritožba študentov.

Tov. Kordaš: 2. točka kratkorečno nima pomena. To fakulteta že dolgo ve, zelo malo se je pa naredilo. Inštitut je kadrovsko v poraznem stanju in lahko predlagam fakultetnemu svetu, da se to izboljša.

Tov. Zorko: V zvezi s 3. točko samo opozorim, da je to po statutu.

Tov. Kordaš: Vprašanja naj se striktno držijo kataloga. V zvezi s 4. točko: na sestanku s tov. prodekanom so bili določeni 4 eksaminatorji. Vprašati je treba tov. tajnika, če je bilo jutranje imenovanje v skladu s statutom.

Tov. Starc: Testna vprašanja so mogoče dvomljivo postavljena, toda treba je znati več fiziologije, kot je v tistih vprašanjih. Mene je imenoval tov. dekan in ne vem, ali je to imenovanje enakovredno imenu „učitelj“. Odstopam od spraševanja.

Tov. Kordaš: Fiziologijo je predavalo okrog 10 predavateljev. Profesor Sušnik je bil imenovan za koordinatorski in od tedaj ga ni bilo več na sestanku. Na jutranjem sestanku pa je tov. prodekan imenoval samo 4 predavatelje. Naj gredo študenti k tov. tajniku. Če je določilo v zvezi s asistentom Jakopinom v skladu s statutom, pojdite k tov. dekanu. Če ni, pa asist. Jakopin ne more biti izpraševalec.

Tov. Zorko: Naj gresta dva študenta k tov. tajniku. (Jelka Marković in Mirjam Zagarnik).

S tem zaključujemo sestanek sveta letnika.

Ljubljana, dne 28. 9. 1979

Overovatelji zapisnika:

tov. Kališnik:

tov. Kordaš:

tov. Ozvald:

Priloge:

101., 134., 140. člen statuta MF

Opomba: Tekst zaradi izvirnosti ni lektoriran.

Zapisnikar:

Bugarski Liljana

PRIKAZ USPEHA ŠTUDENTOV PRI IZPITU IZ FIZIOLOGIJE PRI POLETNIH IN JESENSKIH ROKIH 1979

5. 6. 1979
prijav 21 delalo 9 opravilo 3 (33 %)

Ocene:	števil. ljudi
2 ...	1
3 ...	1
4 ...	2
5 ...	2
6 ...	1
7 ...	0
8 ...	1
9 ...	1

20. 6. 1979
prijav 64 delalo 55 opravilo 30 (55 %)

Ocene:	števil. ljudi
2	0
3	3
4	7
5	14
6	25
7	2
8	1
9	2

5. 7. 1979
prijav 144 delalo 107 opravilo 22 (21 %)

Ocene:	števil. ljudi
2	3
3	14
4	30
5	38
6	21
7	0
8	1

6. 9. 1979
prijav 139 delalo 109 opravilo 18 (17 %)

Ocene:	števil. ljudi
2	1
3	12
4	44
5	25
6	17
7	1

26. 9. 1979
prijav 131 delalo 115 opravilo 57 (50 %)

Ocene:	števil. ljudi
2	3
3	11
4	40
5	43
6	8
7	6

Uspeh pri posameznih izpraševalcih na ustnem delu izpita:

delalo	opravilo
asist. mag. Japac Jakopin: 29	8 (28 %)
asist. dr. Anton Koren: 28	14 (50 %)
asist. mag. Vito Starc: 27	15 (56 %)
asist. Martin Štrclj: 26	14 (54 %)
15 kandidatov ni prišlo na ustni del izpita. 17 študentom je bil odobren komisijski izpit, od teh je izpit opravljalo 10 študentov (59 %), opravil 1 kandidat.	

Skupni rezultati:
prijav 499
delalo 395 (79 % prijav)
opravilo 130 (63 % vpisanih v ta letnik)

FIZIOLOŠKI INŠTITUT
v. d. predstojnik
asist. dr. Anton Koren

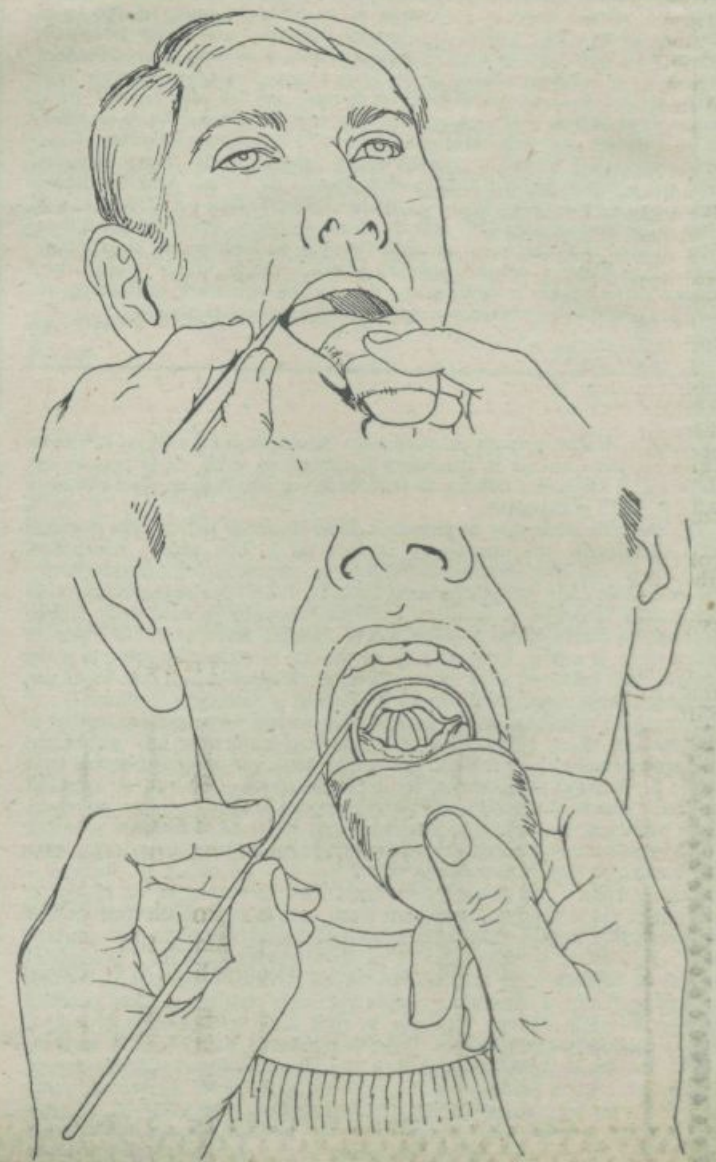
ŠTUDENTJE!

Pozivamo vas, da še danes začnete pisati članke, novice, reportaže, razgovore, prozo, poezijo za vaš – študentski – štirinajstdnevnik TRIBUNO! Se vam je zgodila krivica, ste opazili nepravilnosti, niste s čimerkoli zadovoljni? Ste navdušeni nad študijem, nad mladinsko organizacijo, zadovoljni vsevpok? Ne držite tega v sebi!

Če ste kakšen problem iz svoje študijske stroke posebej obdelali, ne mislite, da drugih prav ta ne zanima. Objavite ga v TRIBUNO. Če vam struktura vsebine TRIBUNE ni všeč, če mislite, da zajema preozko področje, je študentova naloga, da to razširja. Pridite na sestanke uredništva ob torkih (ob 17. uri), prinesite svoje stvaritve. Honorar bo sledil.

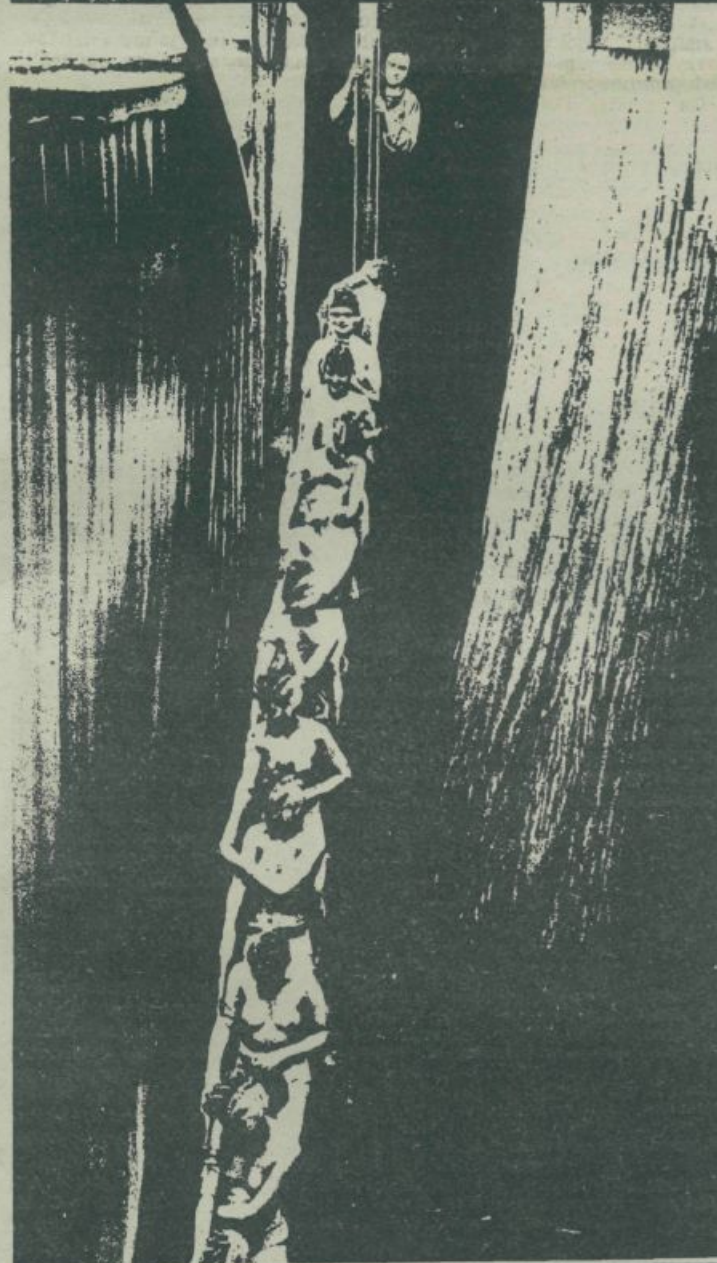
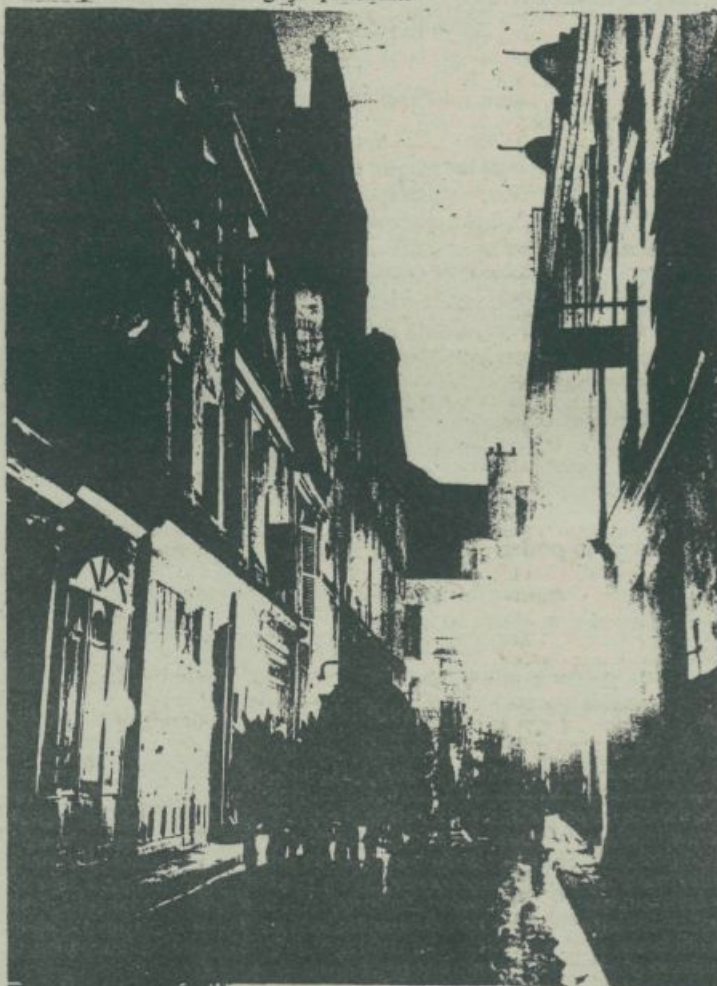
TRIBUNA

AAABBBaaa b b c c g

V GRADIVU ZA KONFERENCO TUDI PIŠE:

Pogoji za sprotni študij: Predmetov in profesorjev je veliko, predavanj tudi, študentje pa že iz srednjih šol navajeni na učenje, ki ga motivira le profesorska prisila, v glavnem v obliki ocene. Če torej tukaj ne bodo dobili drugačne motivacije, kot so jo imeli na srednjih šolah, se bo isti proces naravno nadaljeval. Študirali bodo za ocene na izpitih, za to, da napravijo izpit in za to da dobijo v roke diplomu, ne pa za to, da izpolnijo svoje znanje, da so kreativni tako teoretično, kot v praksi. Zavedamo se, da je to globoko družbeni problem, vendar pa se ne strinjamo z dejstvom, da ga je treba objektivirati. Potrebno ga je spremeniti.

Ali res moramo „napraviti“ visoko izobražene ljudi, ki ne bodo znali kontinuirano študirati, ki bodo, ko bodo dobili diplomu, da so sploh kdaj slišali za Marksa, Engelsa, Lenina... Ali pa bi bilo študente treba učiti študirati v tem smislu, da bodo tukaj dobili osnove, okostje svojega načina mišljenja, na katerega bodo kasneje nizali vse, kar bodo pri svojem praktičnem delu potrebovali. Ne jih učiti shem, ampak gibčnosti mišljenja. Izpit predstavlja kulminacijo napičnega znanja pri študentu, ki pade kakor hitro pride do naslednjega ekspresnega obremenjevanja njegovih možganov (čim prej pozabiti kaj si študiral za prejšnji izpit, da lahko študiraš za naslednjega). Osnovna motivacija oziroma antimotivacija za študij na naši fakulteti je danes še vedno pridobitev diplome (dolgoročni cilj) oziroma napravljanje izpitov (kratkoradni cilj) na čim lažji način. Vzroki so seveda zelo kompleksni in vedno konkretni pri vsakem posamezniku. Toda skupna jim je prav danost, ki jo naletijo na fakulteti, skupno jim je, da so vrženi v nekaj, česar niso hoteli. Vendar pa to, da so vzroki kompleksni, ne pomeni, da ne moremo ničesar več napraviti.

Zavedamo se, da so to globoko zgodovinsko-družbeni problemi, ki za reševanje zahtevajo zavestno-aktivni zgodovinski proces. Nahajamo se točki v kateri se ti problemi kristalizirajo in zelo močno jih občutimo. Zato predlagamo, da s skupnimi silami, začnemo zavestno delati na njihovem razreševanju.

Torej: če „ne klapa“ v študijskem procesu, če študent ni zadovoljen tu, če ne najde samega sebe (svojega interesa) na tem področju, ampak ga nasprotno celotni mlin melje, potem gotovo ne bo zainteresiran, da se poleg najnujnejše dejavnosti (ozki „študij“) (u)trudi še za kaj drugega: n.p. za delo v ZSMS, ali pa za delo v samoupravnih organih (kar je tesno medsebojno povezano).

Po končanem študiju se našim že tako redkim diplomantom dogaja, da ne dobijo primerne zaposlitve. V razpisih za delovna mesta v dnevnem časopisu vidimo, da se za dela ki naj bi jih opravljal sociolog, politolog, išče pravnike, ekonomiste, diplomante VUS — skratka, vse razen naših diplomantov. Če bi sklepali iz razpisov na potrebo po naših profilih in glede na to tudi vpisovati, bi lahko našo fakulteto zaprli.

6. SEJA UNIVERZITETNE KONFERENCE ZKS

Dne 23. 10. 1979 se je na svoji šesti redni seji sestala univerzitetna konferenca ZKS, ki je v dveh točkah dnevnega reda obravnavala oceno idejnopolitičnih razmer na univerzi in program dela UK ZKS za študijsko leto 1979/80.

Po uvodni besedi sekretarja D. Pučka, ki je govoril o nekaterih nedorečenostih v prizadevanju za preobrazbo vzgojno-izobraževalnem sistemu nasploh in na univerzi posebej, je nekaj delegatov (prisotnih je bilo 28, kar je 68 % udeležba) sodelovalo v razpravi k prvi točki. Obsežno, na 31 straneh pripravljeno gradivo, ki ga je sestavil sekretariat UK ZKS in, ki je obravnavalo oceno idejnopolitičnih razmer na univerzi in naloge komunistov pri nadaljnji preobrazbi visokega šolstva in raziskovalni dejavnosti, ni vzpodbudilo širše in najbrž pričakovane razprave. Nekaj besed je bilo namenjenih kadrovske problematiki na univerzi in problemom, ki so bili predmet razprave na eni prejšnjih sej UK ZKS, več pa je bilo povedanega o dolžnostih delegatov: uporabnikov, privatizaciji raziskovalnega in celo pedagoškega dela itd. Sicer živa in „ustvarjalno kritična razprava“ o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju, kakor je navedeno v oceni, na seji ni naletela na odmev v razpravah delegatov. Za besedo je prosil tudi predstavnik našega časopisa, ki je razpravljaj predvsem o tistem delu gradiva, ki na štirih straneh analizira tim. „ultraleve odklone“.

Ker bo tej razpravi odmerjeno dovolj prostora tudi v eni naslednjih števil o tem tu ne bomo več pisali. Na seji je govoril tudi mag. Emil Rojc, ki je povzel nekaj misli enega od delegatov in izpostavil problem delegatov uporabnikov v univerzitetnih samoupravnih organih. Opozoril je zbrane komuniste na nujnost večje idejno-politične diferenciacije na univerzi, ki je po njegovem mnenju premalo. Spregovoril je tudi o vlogi Tribune v poteku javne razprave o osnutku zakona o u.i. in dejal, da je njen prispevek nedvomno velik, da pa je po njegovem zatajila v dajanju rešitev za sanacijo nastalega stanja in v nekaterih primerih zašla celo na ultralevo stališča (predvsem nekatere diskusije na okrogli mizi Usmerjeno izobraževanje in delavsko samoupravljanje).

Predlog ocene idejnopolitičnih razmer na univerzi je konferenca sprejela skupaj z vsemi pripombami izrečenimi na tej seji.

V drugi točki dnevnega reda je konferenca sprejela predlog programa dela in si zastavila trinajst najpomembnejših področij na katerih bo v naslednjem letu potekala aktivnost komunistov ljubljanske univerze. Tem vprašanjem bomo v eni naslednjih števil posvetili več prostora zato naj tokrat ta področja le naštejemo: usmerjeno izobraževanje, marksistična zasnovanost vzgoje in izobraževanja, razvijanje novih družbenoekonomskih odnosov v visokem šolstvu, raziskovalno delo na VOZD, krepitev vloge in odgovornosti študentov, utrjevanje samoupravnih odnosov na VOZD, kadrovska politika, nadaljnji razvoj univerze Edvarda Kardelja, idejno-politično izobraževanje, integracija študentskega standarda, idejnopolitični vidiki informiranja na univerzi Edvarda Kardelja, povezovanje z OO ZK, UK ZKS, OK ZKS med seboj in sodelovanje z mestom Ljubljana. V razpravi je bil dan še eden zelo pomemben predlog, namreč, naj se v letošnjem letu pristopi k realizaciji načrta za poučevanje naravoslovja na družboslovnih fakultetah.

b1.

In potem se je začelo. Na samem začetku, kajti študijski proces je tisto, s čemer nismo vedno zadovoljni, kar bi bilo treba spremeniti, izboljšati, narediti takšnega, da bi študenta navajal kreativnega mišljenja, študiranja originalne literature. Vse to — in seveda še marsikaj drugega — zahtevajo študentje — mladinci FSPN, ki so na svoji konferenci 16. oktobra sprejeli, lahko bi rekli, svoj revolucionarni program, ki jim nalaga številne naloge pri spreminjanju učnega procesa, aktiviziranju ogromnega števila anonimnih članov mladinske organizacije...

Pa najprej nekaj o sami konferenci. Od velike množice študentov, ki so vpisani na FSPN, se je konference udeležilo le 78, pa še izmed teh je kakšnih pet bilo v opoziciji, in treba jim je bilo temeljito odgovoriti na njihovo bistveno vprašanje: „V čem je pravzaprav namen konference?“ Ko je bilo to storjeno, so prešli na oceno gradiva za konferenco, ki je izšlo v obliki Razmerij, glasila OO ZSMS FSPN. Ocenili so razprave o gradivu po letnikih, od katerih je bila najbolj zanimiva izjava študenta 4. letnika, ki je povedal, da zaradi objektivnih in subjektivnih razlogov ne more podati ocene o razpravi, ki so jo imeli o gradivu v svojem letniku. Veliko se je govorilo o vpisu na fakulteto, saj se s tem začenejo številne težave. Vpis je sproščen, fakulteta pa nima dovolj prostorov, da bi lahko sprejela maso kakšnih 300 študentov, koliko se jih je vpisalo v preteklem in tem študijskem letu v 1. letnik. Razprava se je nanašala tudi na študijski proces, s katerim študentje niso zadovoljni, saj jim ne omogoča kreativnega študija, kolikor pa jim, pa teh možnosti v veliki meri ne izkoristijo, tako da je bila kritika obojestranska. Profesorji, ki so se udeležili konference, so podprli program mladinske konference, in pojasnili nekatera vprašanja, med katerimi je bilo najpomembnejše: „Zakaj nimamo omejenega vpisa v 1. letnik in zakaj se diplomanti vseh mogočih višjih šol lahko tako množično vpisujejo v tretji letnik?“ Odgovor je bil kratek in jednat: „Zaradi financiranja fakultete po številu študentov“. Odgovor seveda ni zadovoljil prisotnih študentov, toda to je dejstvo.

Zaradi teh problemov, so študentje sprejeli na svoji mladinski konferenci naslednji, lahko bi rekli kar revolucionarni program, ki ga bodo kar najhitreje začeli uresničevati:

PROGRAM

S ciljem da se preseže sedanje stanje na fakulteti se bo:

1. OO ZSMS na FSPN zavzemala za omejen vpis na naši fakulteti. Nekaterim se zdi ta stavek našega programa zelena luč za omejevanje človekovih pravic. Mi pa ga konkretiziramo takole:

a) na fakulteto naj se vpisujejo le študenti, ki imajo namen resno študirati, ki pokažejo zadovoljivo predznanje. Gre skratka za uveljavljanje predhodnega izpita, ki naj ga skupaj opravi naša fakulteta in srednja šola iz katere je kandidat. Prav tako naj bo temeljitost tudi preverjanje znanja tistih študentov, ki se vpisujejo v tretji letnik naše fakultete z višjih šol in akademij, za katere pa je znano, da ne dajejo zadosti potrebnega temeljnega marksističnega znanja za študij na naši fakulteti. Pri vpisovanju v prvi letnik ne izključujemo planiranega kadrovanja občin, ampak pomagamo le-tim, da bodo dobile na svoje razpise najboljše študente (kriterij, in to ne nepomemben, bo tudi družbenopolitičnost kandidata).

b) s tem posegom bi odpravili ogromno izgubo, ki jo družbi še vedno prinaša buržoazno demokratični predsodek enakih šans, če se lahko vpiše vsakdo. Govorimo o kratkovidnosti, ki nam ni omogočala oz. nam še ne omogoča videti, da bi družbeno selekcijo izvršili že v osnovni oz. srednji šoli in da s tako zastavljenim izpitom, kot je omenjen zgoraj (in kot ga predvideva Zakon o usmerjenem izobraževanju) izvršimo pozitivno selekcijo, ki jo sicer izvrši prvi letnik (tudi do 75 % otip v štud. letu 1976/77) z veliko manjšimi sredstvi in v korist družbi še pred 1. letnikom. Vsem, ki se še vedno bojijo, da bomo s tem ukrepom zapirali vrata študentom iz kmečke — proletarskih družin naj povemo, da je otrok proletarca, ki ga nismo izvržili do četrtega letnika srednje šole, že izoblikovan. Kajti šel je skozi opek filter osnovne in srednje šole; če je uspel, bo uspel tudi na fakulteti, če le životari mu tudi z enoletnim podaljšanjem možnosti na fakulteti ne bomo pomagali. To pojasnilo velja seveda samo študentom — neproletarsko — kmečkega porekla, kajti slednjim je to do dna bitja jasno.

c) manjše število študentov bo omogočilo dvig kvalitete študija in dajalo tako družbi kadre, ki jih potrebuje ne pa hiporprodukcijo faliranih študentov, ki z dokončanim enim letnikom ustvarjajo politično in novinarsko kariero.

Podrobnejša gradiva o tem vprašanju — okroglo mizo in potem javno razpravo bo do 15. novembra pripravila komisija za vzgojo in izobraževanje, vodil pa jo bo Kuzmanič Tonči.

2. Mladina na fakulteti se bo zavzemala za zmanjšanje obseg študija, za poglobljenost študija in poudarek na študiju politične ekonomije in marksizma (tako originalnih del klasikov, kot zgodovine marksizma zopet po originalih vse do sodobnih marksistov, tako da npr. bav-bav Marcuse ne bo zavrnjen ali oboževan, ampak kritično preraščen; da bo Kapital Marxov in ne Borchardtov oz. še slabše Nešičev).

Zavedamo se, da smo s tem prijeli stvar pri korenu, kot namreč pravi Marx, je koren za človeka človek sam. Šlo bo namreč tudi za ure določenih profesorjev. Predmet, ki naj bi še nadalje ostal v predmetniku, bo moral to opravičiti.

Pri izbiri predmetov pa bo morala imeti večji vpliv tudi praksa, zato bo nujno sklicati tudi naše diplomante in poizvedeti, kateri predmeti so jim v pomoč pri delu, kateri pa so nepotrebni. S tem posegom bomo odpravljali kompanjsko učenje samo za izpite — pozitivistično pifljanje in dvignili študij na nivo dostojen kreativnega študenta in naše družbe.

Komisija, ki jo bo vodila Vera Seško, bo na podlagi lanskega raziskave in pregleda programov, pripravila pogovor na to temo v okviru fakultete.

3. OO ZSMS na FSPN se bo zavzemala za vzpostavitev vzajemno kreativnega odnosa profesor-študent. Negacija opisanega procesa izobraževanja je predpogoj vzpostavljenja kvalitativno novega odnosa profesor-študent. Iz rečenega o tem odnosu izhaja:

a) programe predmetov morajo sestavljati profesorji v sodelovanju s študenti, ki so že sodelovali v procesu izobraževanja. Tisti, ki prihajajo v višji letnik, morajo s profesorjem dopolniti, spremeniti praznino, pomankljivosti itd. v programu predmeta, ki so ga že študirali.

b) predavanja morajo biti v bistvu polemično obravnavanje tem, ki so bile postavljene s programom na originalnih tekstih klasikov marksizma;

c) na fakulteti je treba študente učiti študirati, torej jim omogočiti individualni študij predvsem originalnih tekstov klasikov marksizma;

d) v taknem kontekstu izpiti postajajo obojestransko kritično ocenjevanje obojestranskega dela.

S tem odpada profesorjem monopol nad ocenjevanjem, strah študenta pred izpitom, neurotične dirke po fakulteti, čakanje v dolgih vrstah... in mnogo drugih posledic, ki zopet povratno delujejo.

Na tej nalogi, ki je permanentna bo delalo predsedstvo na čelu s predsednikom.

4. Mladinska organizacija na fakulteti se bo zavzemala za preraščanje predstavniškega sistema v delegatskega — študenti se bodo v vseh organih fakultete organizirali kot delegacije in zastopali stališča študentov. Ker je delovanje delegatskega sistema nemogoče brez učinkovitega informiranja, bomo skrbeli tudi za redno izhajanje „mini-razmerij“. Za izvajanje naloge je zadolžena Breda Papež. Mini-razmerja pa izdaja uredništvo Razmerij.

5. Mladina naše fakultete se bo zvezemala za uveljavitev fakultete v družbi — gre za mesto, ki ji v družbi pripada, pa ga nima.

6. Člani OZ ZSMS FSPN bodo spreminjali tudi socialno-ekonomski položaj študentov in se bodo, če bo potrebno zavzemali za njegovo izboljšanje.

7. Izboljšati je treba tudi kontinuiteto smeri SLO in se zavzemati za skupno delo s študenti te usmeritve.

Po sprejetju takšnega programa, je sledil, nič manj razburilivi volilni del konference, na katerem so Vera Seško izvolili za predsednico OO ZSMS FSPN.

Naborna komisija študentskega časopisa Tribuna kliče k sodelovanju štiri stalne prodajalce Tribune. Vsak prodajalec se bo zavezal, da bo prodal vsaj 500 izvodov posamezne številke Tribune. Honorar za prodajo teh petsto izvodov je 1000.— din. Za prodajo, ki bo presežala 500 izvodov pa dobijo prodajalci nagrado po dogovoru

Torej pogoji so odlični, zato pohitite!

Uredništvo

KDO JE KDO V ORGANIZIRANOSTI TISKA (leta 1975)

1. Marksizem — leninizem
2. Religija, teologija
izdane knjige
10 10000
35 534000 (!!!!)

ne morem si kaj
da ne bi povedal kaj pravkar vidim
to je neka deklica ki čepi sredi travnika
in serje s tako silo
da se drek dviguje v gromozanski hrib
s katerega se bodo pozimi
otroci s sankami spuščali v dolino
ampak vse le ni tako preprosto
deklica namreč iz dreka naredi veliko kroglo
in jo kot kak skarabej
odkotali na rob pesmi

I

ko sem bil še majhen kot kaka nemarna pikapolonica
mi je usoda namenila življenje na periferiji ljubljane
to je tam
kjer se kmetje bohotijo z debelimi prežvekujočimi kravami
ki imajo vmena kot ogromne sode za delanje skute
in kjer imajo kmetice neprestano nekaj zelenega med zobmi
in zato po rokah kar naprej vlačijo vžigalice ali zobotrebe
stvar pa je v tem
vsakič ko grem na avtobus
moram mimo neke bajte ki sem si jo zapomnil
ker tam vsako leto posadijo lubenice
in to tako da se ena izmed njih zmeraj zatakne v ograjo in potlej
tam segnijo
in pred katero neka kozava baba s kruhom v ustih
poleti češnje prodaja pozimi solato
cigareto vleče in zamazano kombinežo razkazuje
in pri tej bajti imajo tudi psa
pač običajnega cucka ki se neprestano goni z najraznovrstnejšimi
izmozganimi kuzlami
sicer pa sam zase misli da je zelo imeniten že priletel gospod
vreden spoštovanja
no

zadnjič grem lepo mimo te hiše
in dim se vije iz dimnika
in za pečjo sigurno sedi kaka zgubana stara mama in krpa nogavice
ali pa koruzo lušči
pes pa sedi pred bajto in si ravno domišlja da je ugleden staroslovanski poglavar
da spominja na turškega sultana in še kup podobnih neslanosti
jaz to vidim in me strašno razjezi

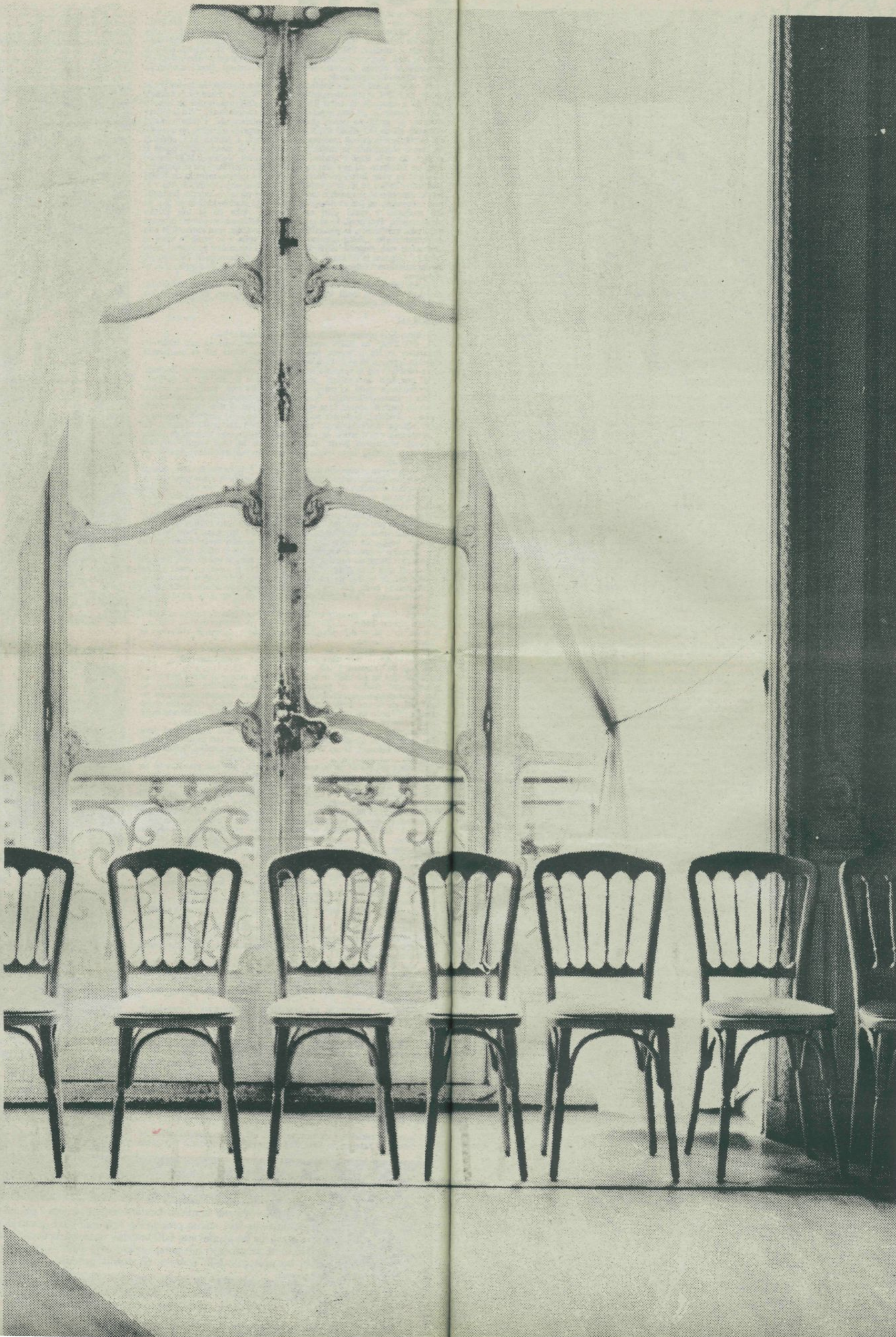
in droben zvonček-takšen kakršne uporabljajo kelnerji na vlakih-se mi utrne v glav
in se mu spačim in mu jezik pokažem in oči zavijem
in čakam da bo pes popenil kot kak siten oficir in mi pokazal čekane
možakar pa se flegmatično obrne stran od mene
široko odpre gobec zazdeha in ga obliže z velikim slinastim jezikom
takšnim kot kak velikanski mesnat klofar ali velika cunja testa za zagorske štrukli
kot kaka dvorna gospa skratka če vstopi zaflekan kmet
s klobukom v roki in reče
buh dej vošm
ona pa takrat ravno plete fine dragocene goblene

II

s tem dvoriščem pa je povezana tudi neka druga
strašno zanimiva a tudi zabavna pesmica
pesmica o kurah
to so drobne simpatične kokoškaste prijateljice
bodisi rjave bodisi bele
pač odvisno od razpoloženja
zmeraj pa so malo zaflekane s kurjaki kot kake nemarne dninarke
ki ne marajo za vodo in sedejo za mizo s čisto črnim zanohtovjem

oooooooo pa se mi zdi da so te kure brihtne

in to jih rešuje v mojih očeh
namreč
te deklce se v svojem delovnem času sprehajajo po potki zunaj dvorišča
kljuvajo travico in kamenčke pobirajo
in s krempeljci včasih zemljo razkopavajo kot kaki mali bagerji
skratka dan preživijo tako kot kaka mlinarjeva hči ob potoku
ko kamenje v vodo meče in kapeljne lovi
potlej se pa usede na kak štor culico razgrne in si potico v usta baše
ko pa se noč spusti na zemljo in se prično po okolici potikati
nevarni može z noži pod pazduhami in jutovinastimi vrečami v žepih
se male kokoške vrnejo domov
ampak se deklce ne vračajo skozi vrata kot kaka mlekarca iz tomačevega
ker bi bilo to preveč zamudno in bi se preveč upehale
temveč stisnejo perutnice in en dva tri smuknejo skozi odprtino v ograji
in se zberejo okrog petelina in navdušeno ogledujejo njegovo rdčo rožo na glavi
si nekaj šepetajo in pri tem menčajo in mečkajo drobne predpasničke
kot kaka lepa vida ko je zlato časo v morje spustila

I
zmerej si pravim:
kako dobro da na cesti ne ogovorim vsacga ki se mi zdi znan!
čuda stvari bi se mi lahko zgodil!
anes na primer
vidim tam neke na nazorjevi fino gospo
v belem dežnem plašču in z visokimi petami
in natupirano frizuro
kako stoji pred neko izložbo zagledana v rebrast žamet
če to ni anica

si rečem

in že hočem lepo vljudno pristopit
in spostljivo reči
dober dan, kako ste kaj?
pa kaj ko se je ženska nenadoma tako neodgovorno obrnila
in sploh ni bila anica
in sem moral potlej v tla pogledat
in en kamenček brcnit da baba ne bi kaj posumila

II

zmerej si tudi pravim:
madona! ne mešej se u gostilniške tuče!
pa nč ne zaleže
in tako grem danes v polju spet na eno dvojno kavo s smetano
in miroljubno stojim pri šanku

in kavo srkam

in gledam možakarje ki so za sosednjo mizo špricarje pili in karte metali
pa naenkrat pride nek tip iz sosednje sobe
ves prešvican in z razpeto srajco kot kak mesar
in sploh zelo razbojniškega izgleda
in reče
gusti! bod tih k tem čez gobc!
pa pravi gusti
dej ne ser ga
pa tisti razbojnik spet
tok tem prefuku k vola!
in grozeče dvigne stol nad glavo

jaz-nesrečnik-pa takrat slučajno tja pogledam
rokomavh to vidi
in nekake strele mu švigajo iz oči kot so svoje čase pegamu ko je še pri nas ljudi strahoval

pa reče

poba! a bi jih tud ti rd tko fasu d boš kri scau!
in se za nekaj korakov proti meni pomakne
evo!
zato si zmeri pravim
poba! poba! ne se s pjanci zajebavat!

IN ŠE PESMICA ZA PRIJETEN KONEC

ŠTEMBERGERJEV VILI IMA CUKER LIZIKO IN PLASTIČNO PIŠUKO.
Cuker da Bobiju
liziko dobi hišnikova hči
s pišuko pa sosedove kure straši!

IGOR ZAGAR

LENIN PARTIZANSKA VOJNA

8

V pričujočem članku obravnava Lenin vprašanje oboroženega boja oz. partizanskega bojevanja. Ta Leninov članek je izredno aktualen tudi dandanes, ker partizansko vojno oz. oborožen boj ostro razmejuje od anarhizma, blankizma in terorizma. Lenin izpijleno analizira dialektiko partijske taktike do oblik oboroženega boja. Oborožen boj kot obliko razrednega boja proletariata vpenja v razmerja objektivnih pogojev, ko ima le-ta svojo upravičenost in kdaj oboroženi boj izgublja zaradi spremenjenih razmer svojo zgodovinsko upravičenost.

Ta Leninov tekst bo v kratkem izšel v 2. zvezku Leninovih Izbranih del pri Cankarjevi založbi.

Tekst je bil tatisnjen v časopisu „Proletari“ št. 5, 30. septembra (13. oktobra) 1906.

Uredništvo

Vprašanje partizanskih dejanj močno zanima našo partijo in delavsko množico. Večkrat smo se že mimogrede dotaknili tega vprašanja, sedaj pa nameravamo začeti celovitejšo razlago naših pogledov, ki smo jo obljubili. I.

Začnimo od začetka. Kakšne osnovne zahteve mora vsak marksist postaviti pri obravnavanju vprašanja oblik boja? Prvič, marksizem se razlikuje od vseh primitivnih oblik socializma tako, da ne povezuje gibanja z neko določeno obliko boja. Marksizem priznava najrazličnejše oblike boja, pri čemer si jih ne „izmišlja“, temveč le poslušuje, organizira, dodaja zavestnost tistim oblikam boja revolucionarnih razredov, ki se pojavljajo same od sebe med potekom gibanja. Marksizem, ki je docela sovražen vsem abstraktnim definicijam, vsem doktrinarim receptom, zahteva pozoren odnos do potekajočega množičnega boja, ki z razvojem gibanja, z rastjo zavednosti množic, s poostrenitvijo ekonomskih in političnih kriz poraja novejši in bolj raznovrstne načine obrambe in napada. Zato se marksizem nikakor ne odreka kakršnikoli oblik boja. Marksizem se v nobenem primeru ne omejuje na možne in samo v danem trenutku obstajajoče oblike boja, marksizem priznava neizogibnost novih, predstavnikom danega obdobja neznanih oblik boja s spremembo dane socialne konjunktore. V tem pogledu, če se lahko tako izrazimo, se marksizem uči ob množični praksi in je daleč od poskusov učiti množice oblik boja, ki si jih izmišlja kabinetski „sistematični“. Vemo – je govoril, na primer, Kautsky, ko je obravnaval oblike socialne revolucije –, da nam bo prihodnja kriza prinesla nove oblike boja, ki jih sedaj ne moremo predvideti.

Drugič, marksizem zahteva brezpogojno zgodovinsko obravnavanje vprašanja oblik boja. Postaviti to vprašanje izven zgodovinsko-konkretnih situacij pomeni ne razumeti osnove dialektičnega materializma. V različnih trenutkih ekonomske revolucije, odvisno od različnih političnih, narodnostno-kulturnih, življenjskih itd. pogojev, se različne oblike boja zastavljajo na prvo linijo, postajajo glavne oblike boja in v zvezi s tem, seveda, modificirajo tudi drugorazredne, stranske oblike boja. Poskušati odgovoriti z da ali ne na vprašanje o določenem načinu boja, ne da bi podrobno obravnavali konkretno stanje danega gibanja na dani ravni njegovega razvoja – pomeni odreči se marksizmu.

Takšni sta dve osnovni opredelitvi, ki naj nas vodita. Zgodovina marksizma v zahodni Evropi nam ponuja mnogo primerov, ki potrjujejo to trditve. Evropska socialna demokracija v danem obdobju ima parlamentarizem in sindikalno gibanje za glavni oblik boja, priznava je vstajo v preteklosti in popolnoma je pripravljena priznati vstajo, s spremembo konjunktore, v prihodnosti – kljub mnenju liberalnih buržujev, podobnih ruskim kadetom in bezzaglavcem. (268) Socialna demokracija je v 70-ih letih zavračala vse splošno stavko kot socialno panacejo, kot sredstvo za takojšnje strogostavljenje buržoazije po nepolitični poti – toda socialna demokracija popolnoma priznava množično politično stavko (posebej po izkušnji Rusije leta 1905), kot eno od sredstev boja, potrebno v določenih pogojih. Socialna demokracija je priznava poulični barikadni boj v 40-ih letih 19. stoletja, zavračala ga je na podlagi določenih izkušenj ob koncu 19. stoletja, izražala pa je popolno pripravljenost spremeniti to zadnje mnenje in priznati koristnost barikadnega boja po moskovskih izkušnjah, ki so osnovala, po besedah K. Kautskega, novo barikadno taktiko.

II

Sedaj ko smo definirali splošne opredelitve marksizma, bomo prešli na rusko revolucijo. Spomnimo se zgodovinskega razvoja oblik boja, ki jih je razvila ruska revolucija. Najprej so ekonomske stavke delavcev (1896–1900), za tem so politične manifestacije delavcev in študentov (1901–1902), kmečki pusti (1902), začetek množičnih političnih stank v različnih kombinacijah z manifestacijami (Rostov 1902, stavki poleti 1903, 9. januar 1905), vsruska politična stavka z lokalnimi primeri barikadnega boja (oktober 1905), množični barikadni boj in oborožena vstaja (1905, december), parlamentarni mirni boj (april – junij 1906), delne vstaje vojske (junij 1905 – julij 1906), kmečke delne vstaje (jesen 1905 – jesen 1906).

Takšen je položaj stvari z vidika oblik boja nasploh ob koncu leta 1906. „Odgovarjajoča“ oblika boja samodržstvo: so črnosotenski pogromi od Kišineva spomladi 1903 do Sedleca jeseni 1906. (269) V vsem tem obdobju organizirana črnosotenska pokola in pobijanja židov, študentov, revolucionarjev, zavednih delavcev vse bolj napreduje, se izpopolnjuje, nasilje podkupljenega ljudstva se povezuje z nasiljem črnosotenske vojske, združuje se s kazenskimi ekspedicijami, kazenskimi vlaki in tako dalje.

Takšno je v glavnem ozadje položaja. Na tem ozadju se prikazuje – nedvomno, kot nekaj lokalnega, drugorazrednega, postranskega – tisti pojav, čigar obravnavanje in oceni je namenjen ta članek. Kaj je ta pojav? kakšne so njegove oblike? njegovi vzroki? čas nastanka in raven razširjenosti? njegov pomen v splošnem poteku revolucije? njegov odnos do boja delavskega razreda, ki ga organizira in vodi socialna demokracija.

Takšna so vprašanja, h katerim moramo preiti sedaj, ko je prikazano splošno ozadje položaja.

Pojav, ki nas zanima, je oborožen boj. Tako se borijo nekatere osebe in majhne skupine ljudi. Delno pripadajo revolucionarnim organizacijam, delno (v nekaterih predelih Rusije večinoma) ne pripadajo nobeni revolucionarni organizaciji. Oborožen boj si prizadeva doseči dva različna cilja, ki ju je potrebno strogo ločiti enega od drugega: – in sicer je ta boj naravnani prvič, na ubijanje določenih oseb, načelnikov in podrejenih vojaško-policijske službe; – drugič, na konfiskacijo denarnih sredstev tako vlade kot tudi posameznikov. Odvzeta sredstva so namenjena deloma partiji, deloma specialno za oborožitev in pripravo vstaje, deloma za vzdrževanje oseb, ki vodijo oborožen boj, ki ga mi sedaj karaktiziramo. Veliki ekspropiatorji (kavkaška več kot 200 tisoč rubljev, moskovska 875 tisoč rubljev, (270) sta bili namenjeni ravno za vzdrževanje „ekspropiatorjev“. Velik razvoj in razširitev je ta oblika boja dobila nedvomno šele leta 1906, t.j. po decembrski vstaji. Zaostritev politične krize do stopnje oboroženega boja in še posebej zaostritev pomanjkanja, lakote in brezposelnosti na vasi in v mestih so odigrali veliko vlogo v skupnem številu vzrokov, ki so izzvali omenjeni boj. Kot glavno in celo izključno obliko socialnega boja so to obliko boja sprejeli bosnjaški elementi prebivalstva, lumpen proletarci in skupine anarhistov. Kot „odgovarjajoča“ oblika boja s strani samodržstva je treba obravnavati obsedno stanje, mobilizacijo nove vojske, črnosotenske pogrome (Sedlec), vojaška sodišča.

III

Splošna ocena obravnavanega boja je v naslednjem: to je anarhizem, blankizem, (118) stari teror, dejanja od množic odtrganih posameznikov, ki demoralizirajo delavce, ki odvračajo od le-teh široke kroge prebivalstva, dezorganizirajo gibanje, škodijo revoluciji. Primere, ki potrjujejo tako oceno, se zlahka najde v dogodkih, o katerih se vsak dan poroča v časopisih.

Toda ali so ti primeri res dokazi? Da bi to preverili, vzemimo pokrajino, kjer je obravnavana oblika boja najbolj razvita – Letonski kraj. Tako se na primer na dejavnost Letonske socialne demokracije pritožuje časopis „HOBOE BPEMJA“ (9) (z dne 9. in 12. septembra). Letonska socialno-demokratska delavska partija (del RSDRP) pravilno izdaja svoj časopis (271) v 30.000 izvodih. V uradni rubriki se objavljajo sezname vohunov, katerih likvidacija je obveznost vsakega poštenega človeka. Pomagači policije so objavljeni za „nasprotnike revolucije“ in morajo prejeti kazni, ki vključuje tudi delni odvzem njihovih lastnin. Denar za partijo s.d. lahko prebivalstvo preda le takrat, če dobi za to potrdilo z žigom. V zadnjem partijskem poročilu je med 48.000 rublji letnega dohodka zabeleženih 5.600 rubljev od Libavske filiale za orožje, pridobljenih s ekspropiacijo. – „HOBOE BPEMJA“ je vse iz sebe od jeze, seveda, proti „revolucionarni zakonodaji“ te „grozovlade“.

Boljševiki v vasi Popovka s transparentom SMRT VSEM SOVRAZNIKOM DELOVNEGA LJUDSTVA

Imenovati to dejavnost letonskih s.-d. za anarhizem, blankizem, terorizem si nihče ne upa. Toda zakaj? Zato, ker je tukaj očitna povezava nove oblike boja z vstajo, ki je bila v decembru in spet dozoreva. V odnosu do celotne Rusije ta zveza ni tako očitna, toda obstaja. Razširitev „partizanskega“ boja ravno po decembru, njegova povezanost z zaostritvijo ne le ekonomske, temveč tudi politične krize, je nedvomna. Stari ruski terorizem je bil stvar intelektualca – zarotnika sedaj partizanski boj vodi, po splošnem pravilu, delavec – bojevnik ali preprosto brezposelni delavec. Blankizem in anarhizem zlahka prihajata v glavo ljudem, podvrženim šablonam, toda v pogojih vstaje, ki je tako jasna v Letonskem kraju, je neuporabnost teh naučenih izrazov preveč opazna.

Na letonskem primeru jasno vidimo, da je za nas tako običajna analiza vojne brez upoštevanja situacije vstaje absolutno nepravilna, neznanstvena, nezgodovinska. Treba je upoštevati to situacijo, razmisli o posebnostih vmesnega obdobja med velikimi dejanji vstaje, treba je razumeti, kakšne oblike boja se pri tem pojavijo neizogibno, ne pa se otesati s pomočjo naučenih besed, ki so ene in iste pri kadetih in novovremencih: anarhizem, grabež, bosjaštvo!

Pravijo: partizanska dejanja dezorganizirajo naše delo. Uporabimo to razmišljanje pri situaciji po decembru 1905, pri obdobju črnosotenskih pogromov in obsednih stanj. Kaj v takem obdobju bolj dezorganizirajo gibanje: odsotnost odpora ali organiziran partizanski boj? Primerjajte centralno Rusijo z njeno zahodno periferijo, s Poljsko in Letonskim krajem. Nedvomno je, da je partizanski boj precej bolj razširjen in razvit v zahodnem predelu. Prav tako je tudi nedvomno, da je revolucionarno gibanje nasploh, s.-d. gibanje še posebej bolj dezorganizirano v centralni Rusiji kot v njenem zahodnem predelu. Seveda, nam niti na kraj pameti ne pade, da bi iz tega potegnili zaključek, da je poljsko in letonsko s.-d. gibanje manj dezorganizirano zahvaljujoč partizanskemu boju. Ne. Od tod sledi samo to, da partizanski boj ni kriv za dezorganiziranost s.-d. delavskega gibanja v Rusiji leta 1906.

Pri tem se pogosto sklicujejo na posebnost narodnostnih pogojev. Toda to sklicevanje še posebej jasno poudarja slabost obrabljene argumentacije. Če je problem v narodnostnih pogojih, potem stvar ni v anarhizmu, blankizmu, terorizmu – splošno-ruskim grehili in celo specialno-ruskim –, marveč v nečem drugem. Razčlenite to konkretno nekaj, gospodje! Potem boste videli, da narodnostno zatiranje ali antagonizem ničesar ne pojasnjuje, kajti v zahodnih predelih sta bila vedno, partizanski boj pa je poročilo le dano zgodovinsko obdobje. Veliko mest je, kjer obstajata narodnostno zatiranje in antagonizem, toda ni partizanskega boja, ki se včasih razvija brez vsakega narodnostnega zatiranja. Konkretna razčlenitev vprašanja bo pokazala, da stvar ni v narodnostnem zatiranju, temveč v pogojih vstaje. Partizanski boj je neizogibna oblika boja v tistem času, ko je gibanje množično dejansko že prišlo do vstaje in ko prihaja do večjih ali manjših presledkov med „velikimi bitkami“ v državljanski vojni.

Gibanja ne dezorganizirajo partizanska dejanja, marveč slabost partije, ki ne zna obvladati teh dejanj. Zato se pač za nas, Ruse, običajne anateme partizanskih nastopov združujejo s skrivnostnimi, slučajnimi, neorganiziranimi partizanskimi dejanji, ki dejansko dezorganizirajo partijo. Če ne moremo razumeti, kakšni zgodovinski pogoji povzročijo ta boj, ne moremo niti paralizirati njegovih slabih strani. Toda, ne glede na to, boj poteka. Ta boj povzroča veliki ekonomski in politični razlogi. Ne moremo odpraviti teh razlogov, niti tega boja. Naše pritožbe zaradi partizanskega boja, to so pritožbe nad našo partijsko slabostjo v stvari vstaje.

Vse, kar smo rekli o dezorganizaciji, se nanaša tudi na demoralizacijo. Ne demoralizira partizanska vojna, temveč neorganiziranost, nered, politična neorganiziranost partizanskih dejanj. Obsojanje in zmerjanje na račun partizanskih dejanj nas niti malo ne rešujejo te absolutno nedvomne demoralizacije, kajti ta obsojanja in preklinjanja so popolnoma nemočna ustavitvi pojav, ki ga porajajo globoki ekonomski in politični vzroki. Ugovarjali bodo: če ne moremo ustaviti nemoralnega in demoralizirajočega pojava, potem pač to ni razlog za prehod partije na abnormalna in demoralizirajoča sredstva boja. Toda takšno ugovarjanje bi bilo že čisto liberalno-buržoazno, ne pa marksistično, kajti marksist ne more imeti državljansko vojno ali pa partizansko vojno kot eno njenih oblik nasploh za abnormalno in demoralizirajočo. Marksist stoji na poziciji razrednega boja in ne socialnega mira. V določenih obdobjih ostrih ekonomskih in političnih kriz se razredni boj razvije do direktne državljanske vojne, t.j. oboroženega boja med dvema deli ljudstva. V takšnih obdobjih je marksist dolžen stati na poziciji državljanske vojne. Vsako moralno obsojanje le-te je stališča marksizma popolnoma nedopustno.

V obdobju državljanske vojne je partija, ki se bori, ideal partije proletariata. To je absolutno nesporno. Popolnoma dopuščamo, da se lahko s stališča državljanske vojne dokazuje in dokaže nesmotnost teh ali onih oblik državljanske vojne v tem ali onem trenutku. Kritiko različnih oblik državljanske vojne s stališča vojaške smotnosti popolnoma priznavamo in se brezpogojno strinjamo s tem, da imajo odločilen glas pri takšnem vprašanju praktiki s.-d. vsake določene pokrajine. Toda v imenu načel marksizma brezpogojno zahtevamo, da se nihče ne otesa analize pogojev državljanske vojne s pomočjo obrabljanih in šablonskih fraz o anarhizmu, blankizmu, terorizmu, da se ne bi nesmiselna metoda partizanskih dejanj, ki jih je uporabila ta in ta PPS organizacija (256), uporabljala kot strašilo pri vprašanju o samem sodelovanju s.-d. v partizanski vojni nasploh.

Sklicevanja na dezorganizacijo gibanja zaradi partizanske vojne je treba jemati kritično. Vsaka nova oblika boja, povezana z novimi nevarnostmi in novimi žrtvami, neizogibno „dezorganizira“ organizacije, ki so nepravilne na to novo obliko boja. Prehod k agitaciji je dezorganiziral naše stare kroške propagandistov. Prehod k manifestacijam je kasneje dezorganiziral naše komiteje. Vsaka vojaška operacija v kakršnikoli vojni vnaša določeno dezorganizacijo v vrste vojskujočih. Od tod ne moremo sklepati, da se ni treba vojskovati. Od tod je treba sklepati, da se je treba naučiti vojskovati. Samo to!

Kadar vidim socialne demokrate, ki oholo in samopašno izjavljajo: mi nismo anarhisti, nismo tatovi, nismo roparji, smo višje od tega, mi zavračamo partizansko vojno, takrat se sprašujem: ali razumejo ti ljudje to, kar govorijo? Po celi deželi potekajo oboroženi spopadi in boji črnosotenske vlade in prebivalstva. Ta pojav je neizogiben na dani ravni razvoja revolucije. Prebivalstvo nekontrolirano, neorganizirano – in ravno zato pogosto v ponesrečenih in slabih oblikah – reagira na ta pojav prav tako z oboroženimi spopadi in napadi. Razumem, da se zaradi slabosti in nepravilnosti naše organizacije lahko odredimo temu, da bi v dani pokrajini in v danem trenutku kot partija vodili ta nekontrolirani boj. Razumem, da morajo to vprašanje reševati lokalni praktiki, da je preoblikovanje slabih in nepravilnih organizacij težka stvar. Toda, ko vidim pri teoretiku ali publicistu socialne demokracije – ne občutek bridkosti zaradi te nepravilnosti, temveč oholo samozadovoljstvo in narcisoidno-navdušeno ponavljanje v zgodnji mladosti naučenih fraz o

anarhizmu, blankizmu, terorizmu, mi pa postaja žal zaradi ponižanja doktrine, ki je najbolj revolucionarna na svetu.

Pravijo: partizanska vojna zbližuje zavedni proletarijat z zanemarjenimi pijanci, bosjaki. To je res. Toda iz tega sledi samo to, da partija proletariata nikoli ne sme imeti partizanske vojne za edini ali celo glavni način boja; da mora ta način biti podrejen drugim načinom, biti usklajen z glavni načini boja, oplemeniten s prosvetnim in organizatorskim vplivom socializma. In brez tega zadnjega pogoja vsi, absolutno vsi načini boja v buržoazni družbi zbližujejo proletarijat z različnimi neproletarskimi sloji nad njim in pod njim, in če so prepuščeni nekontroliranemu poteku dogajanja, se izrabljajo, sprevrčajo, prostituirajo. Stavke, prepuščene nekontroliranemu poteku stvari, se sprevrčajo v „alliances“ – sporazume delavcev z lastniki proti potrošnikom. Parlament se sprevrča v javno hišo, kjer tolpa buržoaznih politikov na debelo, in drobno prodaja „ljudsko svobodo“, „liberalizem“, „demokracijo“, republikanizem, antiklerikalizem, socializem in drugo popularno blago. Časopis se sprevrča v splošno-dostopno zvodnico, v orodje za zapeljivanje množic, grobega laskanja nizkotnim instinktom množice itd., itd. Socialna demokracija ne pozna univerzalnih sredstev boja, takšnih, ki bi kot kitajski zid ogradjali proletarijat od slojev, ki se nahajajo nekoliko višje ali nekoliko nižje. Socialna demokracija v različnih obdobjih uporablja različna sredstva, uporabo le-teh vedno opravičuje s strogo določenimi idejnimi in organizacijskimi pogoji. *

IV

Oblike boja v ruski revoluciji se odlikujejo z velikansko raznovrstnostjo v primerjavi z buržoaznimi revolucijami Evrope, Kautsky je to delno napovedal, ko je leta 1902 govoril o tem, da bodoča revolucija (dodajal je: mogoče z izjemo Rusije) ne bo toliko boj ljudstva z vlado, kolikor boj med dvema deloma ljudstva. V Rusiji vidimo nedvomno širši razvoj tega drugega boja kot v buržoaznih revolucijah Evrope. Sovražniki naše revolucije so med ljudstvom maloštevilni, vendar se pri zaostritvi boja bolj in bolj organizirajo in dobivajo podporo reakcionarnih slojev buržoazije. Zato je popolnoma naravno in neizogibno, da se v takem obdobju, obdobju vseljudskih političnih vstaj, upor ne more izteči v staro obliko posameznih aktov, ki se omejujejo na zelo kratek časovni presledki in zelo majhno področje. Popolnoma naravno in neizogibno je, da dobiva upor višje in bolj komplicirane oblike dolge državljanske vojne, ki zajema celo deželo, t.j. oboroženega boja med dvema deli ljudstva. Takšne vojne si ni mogoče zamisliti drugače, kot vrsto nekaj velikih bitk, ločenih med seboj z relativno dolgimi časovnimi presledki, in množico drobnih spopadov med potekom teh presledkov. Če je to tako – in to je nedvomno tako, – potem mora socialna demokracija vsekakor zastaviti za svoj cilj ustanovitev takšnih organizacij, ki bi bile v največji meri sposobne voditi množice v teh velikih bitkah in, po možnosti, tudi v teh drobnih spopadih. Socialna demokracija v obdobju razrednega boja, ki se je zaostril do državljanske vojne, si mora zastaviti za nalogo ne samo sodelovanje, temveč tudi voditeljsko vlogo v tej državljanski vojni. Socialna demokracija mora vzgajati in pripravljati svoje organizacije na to, da bodo dejansko nastopale kot vojskujoča stran, ki ne zapravi niti ene priložnosti, da zada udarec sovražnikom moči.

To je, brez dvoma, težka naloga. Ni je mogoče takoj rešiti. Kakor se med bojem v državljanski vojni vse ljudstvo prevzgaia in uči, tako morajo biti vzgojene tudi naše organizacije, na podlagi izkušenj morajo biti preoblikovane za to, da bi zadostile tej nalogi.

Niti malo nam ni do tega, da bi praktično vsiljevali kakršnokoli izmišljeno obliko boja, ali celo do tega, da bi vprašanje o vlogi teh ali drugačnih oblik partizanske vojne v splošnem poteku državljanske vojne v Rusiji reševali v kabinetu. Daleč smo od misli, da bi v konkretni oceni teh ali onih partizanskih dejanj videli vprašanje smeri v socialni demokraciji. Toda svojo nalogo vidimo v tem, da bi po svojih močeh pripomogli k pravilni teoretični oceni novih oblik boja, ki jih zastavlja življenje – v tem, da bi se neusmiljeno borili s šablonami in predsodki, ki motijo zavedne delavce, da bi pravilno zastavili novo in težko vprašanje, pravilno prišli do njegove rešitve.

1 Gl. PSS 13, str. 365

*Boljševike s.-d. pogosto obtožujejo zaradi lahkomišelnega pristranskega odnosa do partizanskih dejanj. Zato ne bo odveč pripomniti, da je v osnutku resolucije o partizanskih dejanjih (št. 2 Glasila Partije izvestija) (254) in referat Lenina o kongresu (672), tisti del boljševikov, ki jih brani, postavljali naslednje pogoje za priznanje teh partizanskih dejanj: „ekse“ privatne lastnine se sploh niso dopuščale; „ekse“ državne lastnine niso bile priporočljive, temveč so se dopuščale pod pogojem partijske kontrole in uporabljanja sredstev za potrebe vstaje. Partizanska dejanja v obliki terorja so priporočali proti nasilnikom vlade in aktivnim črnosotencem, toda pod pogoji: 1) upoštevati razpoložene široke množice; 2) upoštevati pogoje delavskega gibanja dane pokrajine; 3) skrbeti za to, da se ne bi moč proletariata trošila zastonj. Praktična razlika med tem osnutkom in tisto resolucijo, ki je bila sprejeta na združenem kongresu, je izključno v tem, da se ne dopuščajo „ekse“ državne lastnine.

prevod Ana Demšar-Sadikov in Aleksander Sadikov

V zgodovinskem kontekstu se pot idejarni ne razumejo samo miselne abstrakcije, marveč tudi subjekti družbenega, filozofske-teoretičnega procesa. Čeprav imajo miselne tvorbe, ideje družbeni in politični pomen, v kolikor prispevajo k spoznanju o stvarnosti ter preseganju obstoječega, so inspiracije za akcije emancipirajočega razreda. Take akcije, ki spreminjajo obstoječe, se ne udeležijo, v kolikarčni misli, ideji, ideologije, vendar pa sem niso shematsko všteto samo tiste, ki postanejo materialna sila množic, marveč tudi ideje, ki jih odkrivajo in v sebi razvijajo manjšine ne glede na to, če jih v danem zgodovinskem trenutku večina sprejema ali ne. Prav tako v tem smislu, da individumi v končni konsekvenci odkrivajo to kar že obstaja kot tudi v tem, da se izdelano definira in odnosu konkretnega sistema. Pri tem iz zgodovine vemo, da ideje niso izključno individualni intelektualni akt, ampak:

„Produkcija idej, predstav, zavesti je najprej neposredno vpletena v materialno dejavnost in materialno občevarje ljudi, jezik dejanskega življenja. Predstavljanje, mišljenje, duhovno občevarje ljudi se tu še kaže kot direktan izliv njihovega materialnega obnašanja.“ (13.)

Poleg tega, so ideje projekt v procesu ustvarjanja, oporekanja in negacije posameznih duhovnih struktur in s tem, kot sem že omenil, so usmerjene k rušenju dogmatskega in shematskega sistema; kakor so tudi usmerjene k ustvaritvi strukture v smislu dialektike osvoboditve in emancipacije.

Marcuse formuliра dialektiko osvoboditve v sistemu kot izoblikovanje svobodne družbe, ki je odvisna predvsem od splošnega sprejemanja življenjskih potreb v tem smislu, da se ukine etabliрани sistem potreb in drugih, kar je odločujoče, ta dialektika je odvisna od življenjskega angažmaja, zavestne, podzavestne in nezavestne težnje, svobodnega generičnega človeka. Brez pojava alternativnega sistema potreb je vsaka sprememba prevrat po Marcuseju v institucijah, samo zamenjava sistema suženjstva z drugim sistemom suženjstva. Kot tudi to, da morajo razvoj alternativnih institucij udeležiti že ljudje s predurjenim sistemom vrednosti. V takem smislu je Marx spoznal v industrijskem proletariatu tisti zgodovinski subjekt emancipacije, ki to zmore; vendar pa ne zato, ker je bil proletariati v zahodni in centralni Evropi temeljni razred v procesu produkcije in ne samo zaradi tega, ker je delavski razred bil v večini; marveč zato, ker ta razred ni bil obremenjen z represivnimi in agresivnimi konkurenčnimi potrebami kapitalistične družbe in je bil s tem potencialno nosilec bistveno novih potreb, vrednost in zadovoljitev.

Marcuse tedaj poudarja takšno koncepcijo socializma, da so estetske potrebe in vrednote prisotne od samega začetka pri „rekonstrukciji“ družbe in ne samo na koncu ali morda v neki oddaljeni idealno zamišljeni prihodnosti; ker bi drugače potrebe in vrednote, ki reprezentirajo represivni sistem, bile prenesene v alternativnega. Ob tem Marcuse dodaja, da čim bolj učinkovito deluje represivni aparat družbe blagostanja, tem manj je verjeten postopni prehod iz „suženjstva“ v „carstvo svobode“ (14.) Kot je tudi dejstvo, da so notranja protislovja sistema bolj zaostrena kot kdaj koli prej, kot takšna se tudi vedno bolj ostrijo z ekspanzijo monopolnega kapitala. Ne samo to, da se ostrijo nasprotja med ogromnim bogastvom na eni strani in pohlepno, razpisno uporabo (tega bogastva na drugi strani), še več, prihaja do potrebe, da se sistem izpolni v materialni reprodukciji družbe, tendence k zmanjševanju izvora profita in nenazadnje nevarnosti tehnološke nezaposlenosti, ki je ne more niti najbogatejša družba več kompenzirati, s tem, ko ta odpira nova delovna mesta, ki so povsem neproduktivna in parazitskega pomena, s tem ta nasprotja kot takšna v stvarnosti obstajajo. Kot reakcija na vse to, represija, manipulacija in integracija v sistem raste. Udejanjenje tega, pravi Marcuse, je že pred nami in v nas samih, torej se temelji emancipacija morajo pripraviti, zakaj represivno zavest in pohabljenе nagone moramo premagati; čuti in zavest o alternativnem transcendentalnem vrednostnem sistemu so že prisotni. Takšen sistem vrednosti eksistira med reintegriranimi družbenimi skupinami in med tistimi, ki morejo prodreti skozi ideološko in materialno kopreno masovnih komunikacij in doktrinarizacije, kar je potencialno lahko prisotno pri inteligenci.

Vendar pa ne samo pri inteligenci, ki je neodvisna in samostojna nasproti produkciji, marveč tudi pri inteligenci, ki je direktno v sistemu produkcije, kot mezdni delavec ob tekočemu traku; pri inteligenci, ki vlogo emancipatorsko vlogo ne izraža več na spekulativnem metafizičnem način, ampak ki svojo emancipatorsko vlogo prenese direktno v sam sistem, tj. v ostre spopade razrednega boja.

V uvodu „Erosa in civilizacije“ pravi Marcuse o tem nekako takole, da v podobnem merilu, v katerem delavske organizacije sodelujejo v ohranitvi statusa qua in v merilu, v katerem se zmanjšuje manualno delo, v procesu produkcije, intelektualne sposobnosti in dejavnosti postajajo družbeni in politični dejstva. Pri tem se sistemsko zavrčanje, sodelovanje s strani znanstvenih delavcev, matematikov, tehnikov, industrijskih psihologov, zbiralcev statističnih podatkov itn. lahko izvršno uresniči v tem smislu, kar neki štrajk velikih razsežnosti ne more udeležiti, tj. začetek prevrata, pripravo na politično akcijo. To, da se ta ideja pr. razuje kot utopistična, ne zmanjšuje politične odgovornosti intelektualcev, ki je v samem njihovem statusu in vlogi v moderni industrijski družbi. Vzporedno s tem se kritična teorija nahaja pred nalogo, da teoretično in praktično konstruira misel in idejo humanistične filozofije, tj. idejo tolerantnosti. O tej misli Marcuse pravi, da se tolerantnost pojavlja ponovno v smislu svojega izvora v začetku sodobne industrijske dobe: borben cilj, prevratniška in osvobodilna ideja in praksa. V tem historičnem momentu pomeni biti tolerant, pomeni biti netoleranten proti sistemu, proti obstoječi vladajoči politiki; ker razume pojem tolerance v meščansko-represivnem smislu, kot element manipulacije in ohranitve obstoječega. Ideja tolerance je tako metamorfozirana iz aktivnega v pasivno stanje, iz dejavnega v nedejavno itn. Skratka ljudske množice tolerirajo vladu, vlada tolerira opozicijo; vsi pri tem tolerirajo sistemsko poneumljanje profane indoktrinacije (15.) Iz tega izhajajoča protina tolerantnost ima mejne vrednosti, ki so institucionalizirane s sistemom razredne strukture industrijske družbe, ki takšne norme neenakosti in diskriminacije sankcionira. Vendar pa v Marcusejevi analizi, na eni strani, manjka spoznanje o subjektu emancipacije, o spoznanju razreda „nepriprivilegiranih“ v katerega spadajo poleg evropskega delavskega razreda, ki je vedno potencialno različen od severnoameriškega. K subjektu emancipacije, kot faktorje negativne razredne družbe, bi lahko prišeli še nacionalne in etične manjšine, proletariati tretjega sveta, nacionalno-socialna osvobodilna gibanja; revolucionarna gibanja oboroženega boja v razvitem industrijskem sistemu in tretjem svetu itn.

Na drugi strani pa pri podajanju tehnike emancipacije in osvoboditve, Marcuse ne gre naprej od profane meščanske neuklonljivosti in povezovalja političnega upora z etično-erotskim uporom. Marx o dialektiki osvoboditve v Nemški ideologiji pravi, da je osvoboditev zgodovinsko dejanje in nikakršno subjektivno (miselno) spoznanje in da sprožijo zgodovinske razmere stanje industrije, trgovine, poljedelstva, prometa. (16.) Osvoboditev človeka s tem še ni naredila niti koraka dalje, če so možni filozofi razrešili filozofijo, teologijo, substenco in vso navlaiko v samoževanje. (17.)

In če se Marcuse sprašuje, mar nam je potrebna osvoboditev od takšne družbe, če je ob tem ta vendarle sposobna (morda v daljnji prihodnosti), premagati socialno bedo v večji meri kot kdajkoli prej, s tem, ko morda zmanjšuje breme dela in hkrati povečuje življenjski standard? Tedaj se vprašanje obrne: Mar je potrebno prihodnost osvoboditi od bede te družbe? In mar je mogoča družba (18.), ki se zave komunizma in se komunizem zave kot totaliteta; torej totaliteta svobode, ki je udeležena v skupnosti, ki obsega osebno in družbeno svobodo in s tem posega v jedro esence generičnega človeka, ker združuje delo in užitek, tako dejavnost, ki zgubi represivni in manipulacijski karakter in postane tako samo sebi cilj in namen?

Razrešitev vseh dosedanjih protislovij, kot sem že zgoraj omenil, je tedaj mogoča v alternativnem sistemu, ki raste in se razvija v samih nedrjih tega sistema; razvoj in udejanjenje takšnega sistema, s predurjenimi vrednotami in novim sistemom potreb postane dejanskost z oboroženim aktom socialne revolucije tj. z razkrojem iracionalnega sistema in z družbo, ki vzpostavi generično življenje „torej iz sredstva zopet vzpostavi cilj. V tem smislu kot pravi Marx, da totalna družba za nas ni stanje, ki naj bo vzpostavljeni ideal, po katerem naj se ima ravnati dejanskost. S komunizmom poimenuje dejansko gibanje, ki odpravlja zdajšnje stanje. Pogoji tega gibanja se podajajo po Marxu, že iz zdaj obstoječih predpostavk celotne družbe. Zavoljo tega so demokratični samoupravni družbeni odnosi del socialne emancipacije v procesu produkcije, kolikor se sami sebe v takem smislu zavedo, kot tudi pri oblikovanju (samoupravnega, humanističnega) razreda v smislu enotnosti razreda na sebi in za sebe. (19.)

Zato brez oboroženega boja in akcij ni jasno definirane avantgarde. Kjerkoli v industrijski družbi ni oborožene akcije in kjer za to ne obstajajo pogoji, pomeni, da ne obstaja niti politična avantgarda. Potemtakem, totaliteta socialne revolucije potencialno razumemo kot revolucijo v revoluciji. (20.) Vprašanje oboroženega prevrata se tako od pojave moderne mestne gverile zadnjih desetih let ne pojavlja več kot predvsem praktično vprašanje v delih „sodobnih marksistov“, torej problem je v tem, kako oboroženo akcijo v razvitem industrijskem sistemu prepoznati kot revolucionarni subjekt in jo s tem sprejeti v filozofsko-teoretični sistem kot kategorijo emancipacije. (21.)

S tem je revolucionarni subjekt po svojem objektivnem položaju poglavitni proces socialne emancipacije in s tem faktor negacije vseh oblik dominacije. Tedaj revolucionarni subjekt postane nosilec emancipacije vseh „nepriprivilegiranih“, vendar le s pogojem, da se njegova praksa organsko poveže s kritično teorijo družbe (22.), ki si je postavila nalogo, da išče sredstva in metode za osvoboditev tega razreda in človeka.

O zgornjem Marcusejevem vprašanju osvoboditve se filozofsko-teoretična vprašanja spreminjajo v vprašanja praktične osvoboditve. Pri tem se ve, med drugim iz Marxove enajste teze o Feuerbachu, da filozofska — teoretska osvoboditev od represivne družbe ni dokončna niti končna, ker filozofska emancipacija ni neprotisloven način človeške emancipacije; ker socialna emancipacija (revolucija) ni izlet v najbližnjo vas, nekje izven mesta, marveč je vzpenjanje k najvišjim goram, ki jih samo slutimo nekje na obzorju. Prav zato, ker je v taki družbi oblast emancipacije, emancipacija oblasti in ker je emancipacija do represije in manipulacije represija v emancipaciji. Zakaj represivna in „krščanska je politična denokracija v tem, da velja v nji človek, ne le človek, marveč vsak človek, za suvereno, za najvišje bitje, toda človek v svoji nekultivirani, nesocialni pojavnosti, človek v... (23.)

Za zaključek

Sicer sem se pri pisanju tega spisa zavedal tega, da bi lahko vsako poglavje bila že samostojna celota (v obliki seminarske naloge ali pa kar v obliki diplomskega dela), vendar pa mi tukaj ni šlo za to, da v celoti prikažem kot takšno, marveč da misli, ideje in asociacije, ki se mi pojavljajo ob problemih sodobnega sveta zberem in da se sploh izrazim. Tako tudi navedeno literaturo nisem prebiral kot nespremenljivo dejstvo, kot argumente (ne)spornih avtoritet znanja in spoznanja, marveč v tem smislu, da podprem svoje misli in ideje, ki so zopet odraz, v taki obliki, kot so napisane na papirju, tega družbenega sveta.

V Celju, septembra 1979.

LETERATURA:

Karl Marx: Prispevek k židovskemu vprašanju, Kritika Heglovega državnega prava (izbor v MEID I), Kritika Heglove pravne filozofije, Kritika nacionalne ekonomije, Kritika najnovejše nemške filozofije, Očud v očrte kritike politične ekonomije (Prvi Osnutek), Prispevek h kritiki politične ekonomije. Predgovor.

Friderich Engels: Anti-Duhring, CZ v Ljubljani 1979.

Gajo Petrovič: Mišljenje revolucije, Naprijed Zagreb 19788,

Bloch in Hegel ili mogočnost filozofskog sistema danas.

Theodore Roszak: Kontrakultura. Naprijed Zagreb 1978.

Andrej Kirn: Marxovo razumevanje znanosti in tehnike, MK, Ljubljana 1978.

Herbert Marcuse: Kraj utopije, esej o oslođenju, Stvarnost, Zagreb 1972.

Eros i civilizacija, Veselin Masleša, Sarajevo 1966.

Kontrarevolucija i revolt, Grafos, Beograd 1979.

Čovjek jedne dimenzije, V. Masleša, Sarajevo 1968.

Adolf Bibič: zasebnštvo in skupnost, civilna družba in država pri Heglu in Marxu, MK, Ljubljana 1972.

Pogovor s Sretenom Petrovičem, Umetnost — enotnost umnosti in čutnosti, Oko, julija 1979.

MARKSIZAM U SVETU; godina II, 1975, broj 9.

MARKSIZAM U SVETU, godina V, 1978, broj 11 — 12.

13.) Karl Marx, Kritika najnovejše nemške filozofije; MEID II, str. 24. 14.) Kakor je prav tako težko oziroma nemogoče v takšni družbi indentificirati neko družbeno skupino, ki zmore socialno emancipacijo.

15.) Propagande in reklame, z direktnim in indirektnim načinom socializacije in privajanjem množic na nasilje in destrukcijo.

16.) „In te razmere porajajo potem dodatno, pač glade na svojo razliko razvojno stopnjo, nesmisel substance, subjekta, samozavedanja in čiste kritike prav tako religiozni in teološki nesmisel in ga nato spet odstranijo, če so dovolj daleč razvite“. K. Marx, MEID II, str. 28.

17.) „Če so človeka osvobodili gospodarstva teh fraz, katerim ni nikdar hlapčeval; da ni mogoče izpeljati dejanske osvoboditve drugače kot v dejanskem svetu in z dejanskimi sredstvi, da suženjstva ne moreš odpraviti brez parnega stroja in mule-jenny, da ljudi sploh ne moreš osvoboditi, dokler niso sposobni, da si oskrbe hrane in pijače, stanovanja in obleke v popolni kakovosti in količini. „K. Marx, lbeidem.

18.) ob odpravi bistra silherne države, kapitala in institucij, ki iz takega stanja izhajajo.

19.) Tako se socialna emancipacija pojavi v dejanskosti najprej kot zavest delavskega razreda, kmečkih množic, inteligenca in študentske mladine, ko je družbeno stanje in zavest na taki zgodovinski stopnji, da socialno-ekonomsko emancipacijo zmore. Pri tem pomeni Marxu emancipacija napor, da se družbeni odnosi vrnejo k svojem človeškemu temelju. Kot o tem pravi v Židovskemu vprašanju: „Šele, ko bo dejanski individuum, človek spet sprejel vase abstraktnega državljana in ko bo kot individualni človek v svojem empiričnem življenju, svojemu individualnemu delu, v svojih individualnih odnosih postal generično bitje, šele, ko bo človek spoznal in organiziral „forces propres“ (lastne sile) kot družbene sile in ko potemtakem družbenih sil ne bo odvajal od sebe v obliki politične sile, šele tedaj bo človeška emancipacija izvršena.“

20.) „Da se revolucionarna politika ne bi blokirala, jo je potrebno enostavno odvrti od politike. „Rags Debray, Revolucija v revoluciji.

21.) Lenin je v začetku dvajsetih let zahteval od vseh marksističnih in revolucionarnih organizacij, ki so želele pristopiti k Tretji internacionali, da se te z imperalizmom soočajo v praktični dejavnosti in ne samo z besedičenjem in parolami o zmagi proletariata. Leninova pripomba k temu je bila formulirana takole: da bi vedeli, kaj mislijo socialdemokrati, jim pogledajte v dlan in ne usta.

22.) historičnega materializma.

23.) V svojem naključnem bivanju človek, kakor ga je pokvarila celotna ureditev naše družbe, izgubljen za samega sebe, odtujen, izročen oblasti nečloveških razmer in prvini, z eno besedo človek, ki še ni dejanski generično bitje.“

(Karl Marx, MEID I, Prispevek k židovskemu vprašanju I.), str. 168.

Borut Hlupič

iDeološkost „DELa“

Vprašanje revolucionarne vzgoje proletariata je ena od najpomembnejših nalog, ki si jih mora zastaviti zmogovita proletarska revolucija. Ena najpomembnejših nalog je tudi odpravljanje velikega razkoraka med dejanskim in pa proklamiranim, ki je dediščina meščanskega aparata vzgoje izobraževanja.

Tako pripada tisku revolucionarna naloga, da nenehno razgalja in neusmiljeno biča vse ekonomske restavracije kapitalizma, seveda v klasičnem smislu. Ko Lenin govori o nalogah tiska, ugotavlja: „... da posveča naš tisk, podobno staremu meščanskemu tisku, neizmerno mnogo pozornosti drobnjakarstvu v politiki ter osebnostim političnega vodstva, s čimer so si prizadevali kapitalisti vseh dežel odvrniti pozornost ljudskih množic od zares resnih, globokih in poglavitnih življenjskih vprašanj.“ (Lenin: Neposredne naloge sovjetske oblasti, v „Iz Leninove dediščine“ CZ Lj. 1963, str. 66) „Spremeniti moramo tisk, in to bomo tudi dosegli, da ne bo tribuna za senzacije ali samo glasnik v boju proti meščanskim lažem, ampak da bo orodje za ekonomsko prevzgojitev množic, pripomoček, iz katerega bodo množice zvedele, kako je treba na novo urejati delo.“ (isto, str. 68).

Teh Leninovih besed ne bi navajali, če bi bilo treba kaj dodati in bi bila situacija drugačna. Toda naloge so v nekaterih primerih ostale popolnoma iste, kot jih je pred dobrimi šestdesetimi leti zastavil Lenin.

Tribuna kot proletarski in za komunizem boreč časopis ima za svojo komunistično dolžnost, da naproti bulvarskim, reakcionarnim in topoumnim izpadom na straneh glasila SZDL „DELa“ postavlja svojo proletarsko-razredno analizo.

Meščanski in reakcionarni del redakcije „DELa“ zopet slavi zmago in to z „ekskluzivno pravico“ objave „spominov“ fašistoidne politika, „zgodovinarja“ (to zadnje namreč trdi „Delo“) itd. „dr. Henrija Kissingerja.“ Zaradi takih potez lahko „DELO“ mirne duše zbrši z naslovne strani slavni poziv, ki stoji na koncu Komunističnega manifesta, kajti vsebinsko nam dokazuje, kako lepo je, da so KAPITALISTI VSEH DEŽEL ŽE ZDAVNAJ ZDRUŽENI!

Da ne bi kar tako objavili „spominov“, je neznani pisun opremil vsako „dozo“ „spominov“ s „komentarjem.“ Prav o teh „komentarjih“ bomo tudi spregovorili. Iz njih veje strahospoštovanje malega meščana do „velikega“ „ustvarjalca zgodovine“. „Kissinger je gotovo naredil veliko, za mnoge sijajno, za mnoge pa tudi protislovno kariero... še vedno velja za človeka, čigar mnenja ni mogoče prezreti.“ (6. oktober 1979) Značilno je, da je zadnje čase „Delo“ sploh nezmožno izraziti svoje mnenje, ampak navaja samo mnenje tega ali onega (seveda je v ozadju te taktike tista znana: bralec si bo že sam izoblikoval svojega...). Mnenja tega fašista prav gotovo ne morejo prezreti vsi tisti, ki jih zanima, kako vreči legalno izvoljeno vladno ali kako se v najkrajšem času pomori čimveč ljudi. Kissinger je osebno vodil mednarodno koordinacijsko komisijo 40, ki je koordinirala mednarodne akcije kapitala, ki so končno privedle do zrušenja socialistične preobrazbe v Čilu. (glej n.pr. Jean Ziegler: Neoporečna Švica, DZS, Lj. 1977 str. 85) Z Nixonom sta kovala teroristične letalske napade na Vietnam in Kambodžo. Kissinger se je moral odpovedati tudi profesuri v ZDA, ker so študentje protestirali, da bi jim predaval človek s tako reakcionarnimi pogledi na politiko.

Vse to je več kot dovolj, da se človek na daleč izogne temu tipu in zato se postavlja vprašanje, kakšno razredno politiko vodi „Delo“ (razen, če ne pristaja na principe nevmešavanja tudi v osebnih odnosih).

Zanimivo je, kaj nam neznani pisun (v trinajstih nadaljevanjih se njegovo ime ni pojavilo) obljublja kot „poučno“ in „zanimivo“.

„Opis porajanja, utrjevanja in vzdrževanja te zveze (tj. med ZDA in SZ) ... sodi morda med najzanimivejše, a za zgodovino in za svet zunaj najožjega kroga najmočnejših velesil tudi najbolj poučne strani Kissingerjevih spominov. To je široko področje tajne diplomacije, na katerem jasnovidnemu in pogosto tudi ciničnemu duhu...“ (3. nadalj.)

Resni bralec se z veliko muko prebija skozi Kissingerjeve „spomine“. Iz njih veje narcisoidnost „velikega poznavalca“, ki se ima za inkarnacijo zgodovine. Kot „zgodovinar“ ostaja na istem nivoju in iz njegovih „spominov“ ne izvemo ničesar bistvenega, ampak samo nepomembne podrobnosti. Višek perversnosti je (oz. da to objavlja „Delo“), ko nam predstavlja Nixona kot bojazljivega in Rezo Pahlavija kot plašnega človeka. Filistrski del redakcije „DELa“ pač računa na zanimanje slovenskega malomeščana za razne intimnosti „velikih ljudi“.

Za nas komuniste je prekleto vseeno, kaj sta predstavljala tadv diktatorja osebno in kakšne so bile njune osebne težave (Teleks je šel svojčas „do konca“ in razpravljal, ali Hitler res ni imel levega moda) in kaj sta si domišljala, da sta, ampak kaj sta dejansko predstavljala, kakšna je bila njuna razredna vloga.

Posebno važno je, kaj piše pisun o Iranu in kaj stoji v „spominih“ o tem. „Zakaj ob vsem dolžnem spoštovanju (???) do uglednega (???) profesorja se je težko otresti vtisa, da njegovo obrambo šaha zlasti navdihuje, četudi nehote (??), tista veliko državniška psihologija, ki države in ljudi predvsem na „naše“ in „njihove“, poslušne in neposlušne.“

V gnilo in bebasto zavest hlapca prikaplja od nekd zavest, da je žurnalst v SOCIALISTIČNEM ČASOPISU. Zato DOPUŠČA MOŽNOST, da je Kissinger IMPERIALIST. Vse to pa je korigirano z „vsem dolžnim spoštovanjem“ do uglednega profesorja. „Prav bebasto je, kako „Delo“ takoj obleče fašistoidne politike v „ugled“, razen mogoče, če je dokazano, da osebno pobijajo ljudi. Kissinger v svojih „spominih“ na Iran debelo laže in potvarja dejstva in sploh kaže svoje reakcionarne poglede na politiko.

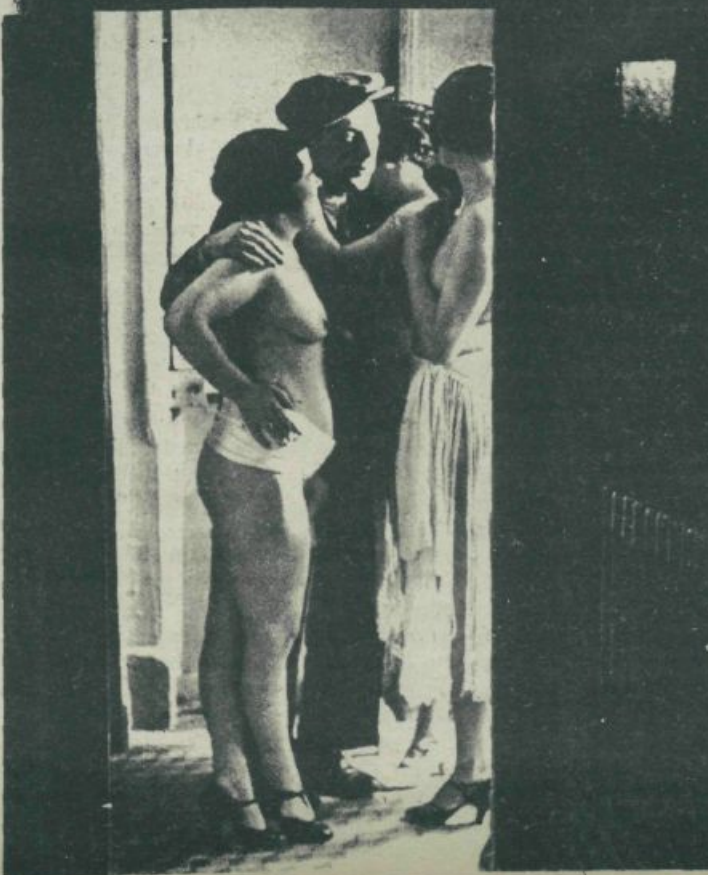
S tem je sklenjen sklop poročanja „DELa“ o dogodkih v Iranu. Slovenski delavski razred je bil o dogodkih v Iranu popolnoma dezinformiran (vrhunec so K. „informacije“) od strani meščanskih žurnalistov iz zunanjepolitične redakcije „DELa“. Njihovo poročanje je bila zmes eksotike verskih strasti in poskus prikazati Rezo Pahlavija kot velikega reformatorja. Zastavo reakcije prav gotovo v tem primeru nosi B. Pahor (le-ta se je spustil celo tako daleč, da je iz Newsweeka in Timea prepisal intervju z Rezo in potem to pod svojim imenom prikazal na straneh Dela kot „objektivno informacijo“ – to mu lahko dokažemo ob vsakem času). B. P. dokazuje, da je njegov poklic res perversen. Ne samo, da se mora prodajati, ampak mora to tudi javno oznanjati. Očitno je prvi pogoj zgodovinarja v zunanjepolitični redakciji Dela, da je teoretsko impotenten (v proletarski teoriji) in da mora biti skrajno „apolitičen“. Delo je NEPOLITIČEN časopis prav tam, kjer bi moral biti z vso razredno ostrino angažiran za razredni boj na strani proletariata in je z velikim uspehom POLITIČEN na področju MEŠČANSKE VZGOJE bralcev in v političnem drobnjakarstvu. Le-ta se kaže v raznih občudovanjih fašistoidnih politikov in prikazovanju nepomembnih stvari kot bistvenih.

Svoj del odtehta verjetno tudi dejstvo, da se na tem tako „delikatnem“ področju neki časopis posebno težko izogne tutorstvu države. (To se seveda ne da dokazati, sledi pa iz stvari same).

Tako nastane situacija, v kateri je tako pomembno področje prepuščeno meščanski zavesti.

Naj živi proletarska revolucija!

D. P.

Zaznala sta nevarnost

Enako papež Pij XI. kot njegov državni tajnik kardinal Pacelli (poznejši papež Pij XII.) – že leta 1938 nista gojila nobenih utvar v presojanju Hitlerjevih napadalnih namenov.

Prvo in najhušo nevarnost za svetovni mir sta videla v nacističnem „voditelju“, ki so ga zaslepili politični uspehi, in ne več v oboževanem sovjetskem komunizmu (stalinizmu).

Do tega spoznanja je prišel Ludwig Volk v jezuitskem časopisu „Stimmen der Zeit“. Jezuit Volk je v eni od zadnjih števil te znane revije prikazal doslej neobjavljeno poročilo britanskega poslanika pri svetem sedežu iz leta 1938.

V nedvoumni presoji, s katero je Pij XI. ocenil nevarnost Hitlerjeve dejavnosti, ni prostora za mnenje, ki se je razširilo v šestdesetih letih, češ da je bila rimska kurija zaradi svojega okostenelega in togega antikomunizma vse preveč dolgo slepa za Hitlerjevo politiko nasilja. Papež Pij XI. se je jasno zavedal, da je bil Hitler v tistem trenutku prva in največja nevarnost za svetovni mir. Dan po podpisu „münchenskega sporazuma“ leta 1938, v katerem so zahodne velesile gledale rešitev pred grozečo vojno, je Pij XI. izjavil, da gre pri tem le za „spretno sleparijo“ sil osi.

Verski tednik „Družina“ je objavil notico, v kateri trdi, da si papež Pij XI. in njegov tajnik Pacelli (poznejši papež XII.) nista delala nobenih utvar pri „presojanju Hitlerjevih namenov.“

Tribuna kot glasilo študentov ni mogla mimo teh trditve, ki nedvomno niso v celoti točne. Današnja generacija pač ni doživela II. svetovne vojne in zato se mora zgodovino učiti iz knjig in časopisov ter v šoli. Gre za zgodovinska dejstva, ne pa za kakšne izpade verske nestrpnosti s strani Tribune.

Če bežno orišemo „politično“ usmeritev Pija XI. in Pija XII., moramo ugotoviti, da je bila ena od njunih usmeritev strupen antikomunizem in strah pred zmago socialističnih revolucij v Evropi (Med II. vojno se je ta politika odrazila tudi v Sloveniji, kjer je katoliška cerkev z belogardizmom odigrala skrajno reakcionarno vlogo).

„Za Pija XI., očeta močno protikomunistično poudarjene okrožnice „Quadragesimo anno“ iz l. 1931, je komunizem zgrešen v svojem bistvu in zagadelej nihče izmed tistih, ki hočejo rešiti krščansko civilizacijo, ne sme z njim sodelovati nikjer in v nobenih okoliščinah.“ Še leta 1949 je njegov naslednik na papeškem prestolu Pij XII. izdal odlok o izobčenju vseh, krivih takega sodelovanja.“ (B. Ziherl, v TIP 1965, št. 7–8)

Če smo zgodovinsko dosledni, potem nas ne more zadovoljiti trditev, da sta omenjena „zaznala nevarnost“. Bistveno vprašanje, ki se postavlja tukaj, je, zakaj je Pij XII. med II. svetovno vojno MOLČAL in ni obsodil nacizma.

Katoliška cerkev se predstavlja laičnemu svetu kot glasnik in varuh vseh tistih človeških in moralnih norm, ki jih vsebuje krščanstvo. Zato je bil pač Pij XII. prvi poklican, da povzdigne glas proti nacističnim okrutnostim.

„Ne more nas presenetiti, če je papežev molk ali polovični molk ob najstrahotnejših nacističnih kršitvah osnovnih človeških vrednot v zgodovini še dolgo po vojni morda najbolj vznemirjal prav iskrene katoličane.“ (M. Kerševan: „Čas, ko je cerkev zatajila (Ob knjigi Saula Friedlanderja „Pij XII. in tretji rajh“)“, TIP 1966, št. 10). To je torej tudi neka zelo važna plat tega zgodovinskega dogajanja.

Kljub temu, da je Picelli „zaznal nevarnost“ (izredno presenetljivo bi bilo, če te nevarnosti ne bi „zaznal“ – v letu 1938 namreč), pa je kot Pij XII. gojil izredne simpatije do Nemčije. Za dokaz te trditve bomo uporabili oceno M. Kerševana ob knjigi S. Friedlanderja „Pij XII. in tretji rajh“. V tej knjigi Friedlander na podlagi dokumentov ocenjuje odnose Pija XII. do nacistične Nemčije od marca 1939 do jeseni 1944.

„Komentarji se stečejo v dve ugotovitvi: vsi nemški dokumenti enoglasno pričajo, da je papež gojil do Nemčije prav posebno ljubezen, ki je ni mogla zmanjšati niti narava nacističnega režima (s katerega rasističnimi, „poganskimi“ in totalitarističnimi načeli papež in katolicizem nista mogla soglašati; temveč jih kvečjemu tolerirati): ter da se je Pij XII. bolj kot vsega drugega bal „boljševizacije“ Evrope in zaradi tega tudi sovjetske zmage na Vzhodu.“ (Isto, str. 1487) „Še več, papež je bil zato, da (v pomoč državam Osi) s primerno pobudo v Evropi podpre mobilizacijo protiboljševiških sil“ (isto, 1489).

Čudi nas, da „Družina“ zopet pogreva polemiko iz šestdesetih let, ko se je pridružila napadom verskega tiska po svetu na Friedlanderjevo knjigo.

„Naš verski tisk „Družina“, ki se je pridružil napadom konservativnega dela katoliškega tiska (Osservatore Romano, La civilla cattolica, La Croix ipd.) na knjigo, kljub temu skrbi, da preprosti bralec tega najbrž ne bo vedno opazil.“ (gre za določeno omejenost virov, na kar pa Friedlander vseskozi opozarja – op. K.B.) Kritika v „Družini“ mimo opozoril na razne manjše netočnosti zvečine le ponavlja, kar je o pomanjkljivosti svojega dela povedal že avtor sam. Kljub temu pa sklepa izrazito odklonilno: ... karikatura Pija XII. skoraj izključno le sovražno, pristransko gradivo ... In Vendar so v Friedlanderjevem delu citati, ki jih „Družina“ ob prikazu letos objavljenih pisem nemškimi škofom pod naslovom „Pij XII. in nemški rajh“ z mastnim tiskom priobčuje kot dokaze v papežev prid! (Glej „Družina“ 1966/12 in 7).“ (isto, glej op. 1, str. 1487)

Mislili smo, da je to poglavje zgodovine za nami. S tem mislimo na čas, ko je cerkev zatajila in sta omenjena papeža kaj slabo opravila svoje zgodovinsko poslanstvo. Ni nobenega realnega vzroka, da sedaj „Družina“ navaja neke dvoumne dokumente, da bi „rehabilitirala“ dejavnost teh dveh papežev. Kajti drugi vatikanski koncil je nedvomno jasno presekel dejavnost cerkve v tistem času.

Bojan Korsika

„Družina“, 14. okt. 1979

Drvo za obešanje

Namen tega skromnega članka se je pomuditi ob italijanskem filmu „Drvo za cokle,“ (L'ALBERO DEGLI ZOCCOLI) ki se je pred časom kakšen teden vrtel v kinu Komuna.

Sama zamisel filma je kaj preprosta. „Drvo za cokle“ prikazuje življenje nekaj kmečkih družin na pristavi v okolici Bergama v severni Italiji v času od jeseni leta 1898 pa do pomladi naslednjega leta.

Podobno bi lahko trdili tudi o realizaciji filma. Filmski čas se pokriva s kronološkim, priča nismo nikakršnim „posebnim“ dramaturškim posegom (razen enega, ki pa je seveda bistven za celotno zgradbo) in (včasih) prisiljeni poetičnosti, nikakršni „presenetljivi“ montaži. Občutek imamo, kakor da je kamera spremljala kmečki delavnik skozi šest mesecev in je film prišel v kinodvorane brez pretiranega zadrževanja na montažni mizi.

Film gradi predvsem na življenju treh družin:

- družine, ki pošlje svojega najmlajšega v šolo;
- družine, kjer umre oče in tako zaobveže najstarejšega, da se zaposli;
- družine, kjer se najstarejša hči poroči s fantom iz okolice; (to samo kot informacija, podrobneje kasneje).

Bistveno za film je, da je Olmi pristavo izoliral iz konkretnih socialno-zgodovinskih okoliščin, kot tudi iz okolja mnogih njej podobnih pristav. Tako filmska predstava fungira kot nekakšen „lonely island“, na katerega lahko Olmi aplicira vse svoje takšne ali drugačne „vizije“, katerih osnovna dimenzija – religija – bo tudi predmet naše obravnave. Vprašanje, ki si ga bomo (predpostavljajoč bralčevo poznavanje filma) zastavili in skušali nanj odgovoriti je: kakšno vlogo je religiji v tem filmu predpisal Olmi in kakšna dejansko je?

1. primer

Film se začne s prizorom v zakrstiji, kjer duhovnik svetuje staršem, (imenom v tem zapisu ne bomo obračali pretirane pozornosti naj svojega najmlajšega pošljeta v šolo, kajti: „bog ga je obdaril z nadarjenostjo.“ Staršem to seveda ni razumljivo, to se jima zdi nekaj sramotnega: „kmet pa v šolo, kaj bodo rekli ljudje?“ Kljub temu pa otroka pridno pošljeta v šolo.

Na dlani sta takoj dve stvari:

- Svojega duhovnika imajo bergamski kmetje dejansko za božjega odposlanca, ki prenaša voljo vsemogočnega Boga in ne le za vaško dekoracijo, ubogajo ga, ne drznejo se mu ugovarjati, skratka – vaški duhovnik ima skoraj brezmejen vpliv.
- Duhovnik je prikazan kot človek z izrazito prosvetiteljsko vlogo. Brez njegovega prigovarjanja otrok nikoli ne bi videl šole. To ni pop, ki preprosto trdi: „To je vaša usoda. Molite k Bogu! Njegovo mišljenje ni: „Kmet je neumen in omejen, učnost ni zanj.“ Nasprotno! V omenjenem dejanju bi lahko videli stopanje na pot, ki pelje kmetijstvo ven iz nevednosti, zaostalosti in začudenja nad „malimi zivalcami, ki jih ne vidimo s prostim očesom“, o katerih pripoveduje mali šolar. Za začetek filma zelo deklarativno – demonstrativen prizor, vendar se bomo v tem primeru držali starega pregovora: „Ne hvali dneva pred nočjo“ in se pazljivo odpravili naprej.

2. primer

Ko se mlada dva poročita se z ladjo odpravita na potovanje v Milano. To je njun prvi stik z mestom, kjer so socialni odnosi veliko bolj zaostreni, veliko bolj izkristalizirani, razredi so veliko jasneje oblikovani in postavljeni eden proti drugemu kot na vasi. Ko je ladja že zelo blizu Milana, nekdo od potnikov zagleda velik steber dima, ki se dviga nekje iz mesta, drugi pa dogodek takole komentira: „To je zato, ker v mestu ni nobene vere več“. In dejansko je ni. Vsaj takšne ne, kot jo poznajo na vasi. V mestu se bje boj za ekonomske in politične pravice, ozračje je naostreno, prihaja do oboroženih spopadov, katerim sta takoj ob prihodu priča tudi mladoporočenca. Prihajajoč iz „zavetišča miru“, kjer vse socialne vrzeli in prepeade, nesreče in krivice blaži in gladi vera z upanjem v boljše čase, ki bodo prišli po božji volji, vdanostjo v usodo in zadovoljnostjo z obstoječim položajem – prihajajoč iz polpreteklega obdobja – prestrašeno stojita in nerazumevajoče strmita v dirjajoče vladne konjenike, ki naj bi zadušili nekakšen upor.

Seveda je zelo tipično, kje se nastanita – v nunskem samostanu, mestni oazi vere in miru, tam, kjer je vzdušje najbolj podobno domačemu in kjer se jima ni bati neprijetnosti, kakršno sta doživela na ulici.

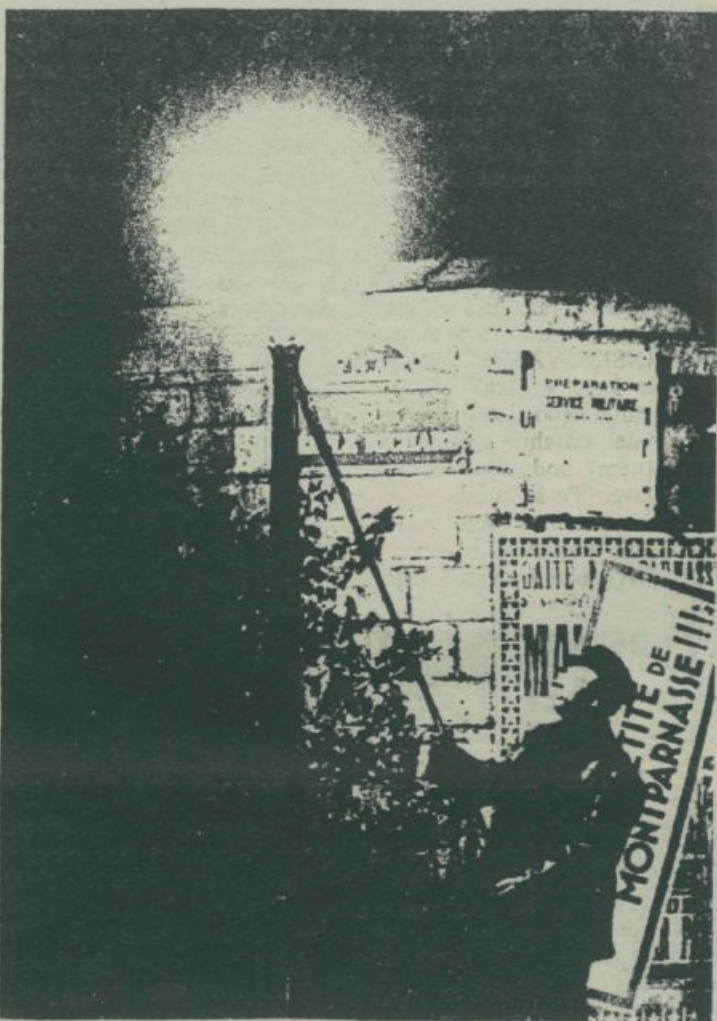
In potlej – „hakle“!

Po v samostanu prespani noči jima ena izmed redovnic (nekakšna daljna nevestina sorodnica) prinese otroka, z željo, da bi ga posvojila. In sicer pravi nekako tako: „Pomagati moramo eden drugemu“ (kar je seveda dvoumno: komu bi s tem dejanjem mladoporočenca bolj pomagala: otroku ali samostanu, ki bi imelo tako „ena lačna usta manj na grbi“) in še: „S tem bosta pomagala tako otroku, kot sebi.“ (Kar je do neke mere res. Otroku s tem, da bi mu nudila takolimenovano „srečno otroštvo“, sebi in svoji revščini pa bolj z denarjem, ki bi ga dobivala do otrokovega petnajstega leta in s tem, da bosta „ponosna oče in mati.“ Prefinjeno cerkveno podkupovanje pride tu najbolj do izraza. Torej sta v zagati: Po eni strani:

- spala sta v samostanu, za kar morata biti (že po ustaljenih zakonih vključnosti) redovnicam hvaležna;
- spala sta v ženskem samostanu, kjer preživljanje poročne noči ni najpogostejše v navadi, torej sta jim „večna“ dolžnika;
- redovnice so najbližje Gospodu, ki je v domači vasi prva avtoriteta;
- in – last but not least – tu je denar, ki izredno spretno in prefinjeno funkcionira kot podkupnina.

Po drugi strani pa bi bila tako prikrajšana za od Boga dano in od Boga žegnano pravico in dolžnost, da delata otroke sama, kar je vsekakor drugačno dejanje kot posvajanje. Če navežemo še na vaško „asketsko“ seksualno življenje (pri čemer se omejujem na obravnavani primer in izvzemam slovenski primer) je s tem ogroženo njuno seksualno življenje na sploh.

Otroka seveda posvojita, s čimer se še enkrat potrdi fantastična moč, ki jo ima religija nad temi ljudmi, sramežljivo pa se prikazuje tudi že pravo bistvo zatohlega krščanskega „humanizma“.

3. primer

Tretji primer je na videz v sebi najbolj kontroverzen in prav zaradi tega tudi najbolj zgovoren.

Gre za družino, kjer (kot sem omenil že na začetku) umre pater familias. Da bi se lahko preživljali, vdova dan in noč pere perilo ob vaškem potoku, najstarejši sin se zaposli v mlinu, stari oče pa že pozimi sadi paradiznik, da bo tako prvi, ki ga bo prodajal in tako tudi on prispeval kakšen kovanec za kolikor toliko normalno življenje. Najstarejši sin se celo zaobljubi, da bo delal dan in noč, samo da najmlajšima sestrama zaradi revščine ne bo treba v sirotišnico. Prvič (in tudi zadnjič) v filmu je kar se le da eksplicitno prikazano, da imajo kmetje in samo kmetje v svojih rokah vse niti svojega bivanja, da popolnoma sami odločajo o svojem življenju, ko pride do preobrata: nekega jutra zbolí krava, ki je zanje eksistenčnega pomena. Veterinar ji ne more pomagati in tedaj obupana vdova napolni steklenico s posvečeno vodo, z njo napoji kravo – in naslednjega jutra je le-ta spet na nogah.

Krava torej ozdravi s pomočjo transcendentalnih sil in Olmi pogumno zakorači v polje mistike. To je obenem tudi ključni prizor, ki dokončno eksplicira vso obravnavano tematiko. Prizor, ki edini bistveno izstopa iz sicer zelo preproste in umirjene dramaturške zasnove. Je edini tovrsten poseg, ki pa dokončno obrne rokavico. Iz vse olupševalne navlake spregovori (končno) spretno prikrivana resnica, s čimer je radikalno razkrinkana tudi farjeva demokratičnost in svobodomiselnost z začetka filma. Sijaj ponikljanih križev in votle farške pridige se pokažejo v pravi luči.

Zdaj, ko je spregovorila resnica, (sicer zakrinkana v „Kvazimistično zgodbo o čudežni ozdravitvi krave – in prav zato), lahko Olmi bolj odkrito zaključi film – in sicer z zgodbo iz naslova. Torej. Oče šolarja naskrivaj poseka drevo, da bi lahko svojemu sinu, ki obiskuje oddaljeno šolo, naredil novo coklo. Gospodar to odkrije in ga prežene s posestva. Sosedje pregon skrivaj gledajo skozi okna in – molijo. Nihče jim ne pomaga pri natovarjanju skromnega imetja, nihče se ne poslovi od njih, kajti tudi njih bi lahko doletela podobna usoda. Tega pa jih bodo obvarovale: Molitev, Strpnost in Pokornost.

S pregonom s pristave je seveda zapečaten tudi usoda malega šolarja. S tem dogodkom se je njegovo šolanje brez dvoma končalo. To pa še ni vse. Pregon je obenem tudi pouk vsem ostalim kmetom, kaj se zgodi: „če kmet previsoko leta, če hoče biti učen, če hoče „teknotovati“ z gospodarji“.

S tem je vsakršna progresivna perspektiva ukinjena. Kmet naj ostane v „idiličnem“ okolju, dela naj na polju in bo z vero v Gospoda zadovoljen s svojim položajem.

Posebno vlogo v filmu ima tudi glasba J.S. Bacha, ki s svojo umirjenostjo in enakomernostjo skuša sugerirati gledalcu, da gleda le neobvezne (za oko prijetne) sličice in prigodice iz idiličnega kmečkenga življenja. Zato ni seveda nič čudnega, če je tudi naša prefinjena in skrajno ostrovidna filmska kritičarka Stanka Godnič (pa ne samo ona) v enem od svojih poročil z letošnjega FEST-a zajamrala, češ, „zakaj je moral Olmi svoje junake pripeljati iz idilike vasi v mesto“.

IGOR ŽAGAR

Didier Castagnou hoče že dolga leta slavistiko opozoriti, da veljavne resnice niso edine in neoporočene. Njegove s tehtnimi argumenti podprte razprave v Sloveniji ne naletijo na plemičen odmev. Nima možnosti, da bi jih objavil v slavističnih strokovnih glasilih in zato objavlja v najrazličnejših profilih časopisa in revijalnega tiska, povzetke svojih razprav tiska celo na letake, ki jih sam razdeljuje na pomembnejših slavističnih srečanjih.

Ta v Tribuni objavljen članek le na kratko prikazuje njegova prizadevanja v zadnjem letu dni, da bi teoriji, ki ju zastopa, postavil v javen, polemiki odprt prostor.

Članek je neke vrste odprto pismo, ki kliče na odgovore.

Vera Pejović

DRUŠTVU STROKOVNIH IN TEHNIČNIH PREVAJALCEV SLOVENIJE

SPOŠTOVANI ČLANI DRUŠTVA!

Naslov mojega predavanja je: Pomen slovenske (klasične) slavistike v luči 8. Mednarodnega slavističnega kongresa, ki je bil v Zagrebu in deloma v Ljubljani od 3. do 9. septembra oz. kimavca 1978. Na tem kongresu je sodelovalo tudi vaše društvo z lastno brošuro z naslovom „Rajko Nahtigal et l' authenticite du dit la campagne d' Igor“. Odmev te je zabeležen v članku študentke slavistike in radioreporterke radia študent Vere Pejović, članku, ki ga je objavila zadnja številka študentov slavistike na ljubljanski univerzi Ornica. Obširnejša inačica tega članka bo natisnjena v Časopisu za kritiko znanosti, ki ga izdajajo mladi znanstveniki fakultete za politične vede, sociologijo in novinarstvo (FSPN) hkrati s prevodom članka o Nahtigalovem prispevku v zvezi s Slovom o Igorju v slovenščino.

Ce je res, da je vsak znanstveni kongres neke vrste bitka, seveda na srečo brez prelivanja krvi, a vendar ostra bitka, se je to potrdilo na 8. MSK. Izidi, strateški in taktični, ter zgodovina bitk, ki potekajo na kongresih, se pokažejo v pravi luči samo iz daljše perspektive in z vidika kasnejših prizadevanj. Namen mojega predavanja je pravzaprav osvetliti tisto, za katerega je šlo v tej bitki na 8. MSK in odgovoriti na vprašanje, kakšni naj bi bili predmeti, smisli, cilji nadaljnjih bitk in prizadevanj. Kar takoj naj povem, da je ta predmet-kako pokazati odlučujoč pomen slovenske klasične slavistike v mednarodnem merilu.

8. MKS je dal priložnost za osvetlitev enega izmed pomembnih predstavnikov klasične slovenske slavistike – Rajka Nahtigala. Odslej ni več mogoče, da bi šli mimo pomembnega dela R. N. o Igorjevem pohodu. Zakaj je sploh bila potrebna bitka, da bi se izkazala pomembnost Nahtigalovih raziskav in zaključkov na področju te problematike? Odgovor na to vprašanje terja poznavanje zgodovinskega poteka (historiata) vprašanja o avtentičnosti (ali neavtentičnosti) staroruske pesnitve. Historiat, ki sem ga orisal za Časopis za kritiko znanosti in vaše društvo, je kratek odgovor na vprašanje: zakaj je avtentičnost Slova sploh bila predmet tako dolgotrajnega hoja in je to še danes?

V tej razpravi sem se dotaknil tudi drugega predstavnika iz zgodovine slovenske klasične slavistike, ki ni nič manj pomemben kot Rajko Nahtigal, Frana Miklošič, predvsem pa njegove „panonske teorije“, ki jo je avtor po svojem rojaku Jerneju Kopitarju razširil in kot res dobro podkovan izvedenec starocerkvenoslovenske poglobil in končno dognal. Vprašanje jezikovnega izvora staroslovenskega knjižnega jezika je prisotno od prvih raziskav stsl. tekstov v začetku 19. stoletja (Dobrovsky, Kopitar, Šafarik, Vostokov, Sreznevskij). Že na začetku sta obstajali dve tezi: tako imenovana „bolgarsko-makedonska“ glede na možnosti jezikovnega znanja Konstantina in Metoda, ki naj bi pisala oz. prevajala „slovenski jezik“ tega področja (mesta Soluna, od koder sta bila doma) – in panonska, ki vidi osnovo tega jezika v nekdanjih prebivalcih Panonije (tj. pretežno ozemlje današnje Madžarske, skrajni rob slovenskega jezikovnega ozemlja v Pomorju oz. Prekmurju in Porabju, ozemlje Moravske in Slovaške), ki jim je bila ta dejavnost namenjena in do koder so tudi bili številni učenci Konstantina in Metoda (Rastislavova Velikomoravska država in panonska kneževina kneza Koclja), kar se ujema z dejstvom, da je prav sodobna slovenščina izmed vseh slovanskih jezikov temu stsl. jeziku najbližja – kot izrazito arhaični jezik!

Že Kopitar, predvsem pa Miklošič, sta za uveljavitev svoje teze o panonskem izvoru stsl. jezika razpolagala s številnimi neizpodbitnimi dejstvi in dokazi (jezikoslovnimi, jezikovnimi in zgodovinskimi). Miklošič je izhajal iz temeljitega poznavanja vseh jezikovnih značilnosti, predvsem leksike, taktičnih znanjih stsl. spomenikov (od najstarejših kot Glagolita Clozianus (1836 – Kopitarjeva izdaja) – do mlajših slovanskih – ruskih, srbskih, bolgarskih, čeških redakcij) in iz zgodovinskih dejstev. Pristajši druge teze so se opirali na ožje jezikovne, predvsemglasovne značilnosti. Sicer pa ni npr. nobenih zgodovinskih dokazov o delovanju Konstantina in Metoda med Bolgari,

predvsem pa ni zanesljivih dokazov o slovanskih asimilaciji pokristjanjenih bolgarskih višjih slojev v okviru prvega bolgarskega cesarstva (ti sloji so namreč odločali tudi o verskem jeziku). Ne glede na vse to je končno dandanes zmaga uradno teza o „makedonsko-bolgarskem“ izvoru najstarejših slovanskih pisanih spomenikov (tudi kot vprašanje kulturnega prestiža!) in tako so tudi sodobni strokovnjaki za stsl. predvsem bolgaristi oz. makedonisti z zelo pomanjkljivim znanjem slovenščine, ki je glede na ta jezik v marsičem odlučujočega pomena (zelo!). Mejnika te „zmage“ sta predvsem Leskienova stsl. slovnica s poemnljivim naslovom „Handbuch der Altbulgarischen Sprache (Leipzig 1872) in „Entstehungsgeschichte des Kirchenslavischen ... V. Jagića (druga izdaja tik pred prvo svetovno vojno). Zmaga te teorije je sovpadala s končno prevlado nemške filozofije te dobe, ki je temeljila na Heglovem prepričanju, da je pruska država udejanjanja univerzalnega duha. Miklošič je bil preveč razgleden in trezen filozof (mimogrede rečeno: imel je doktorat tudi iz filozofije in je ta predmet v začetku svoje univerzitetne dejavnosti tudi več semestrov predaval na graški univerzi), da bi naivno nasedel taki filozofski modi, ki je dajala ton nemško usmerjeni znanosti, ki se ji je podrejal Jagić (au travail pour le roi de Prusse“).

Kot priča še do danes neobjavljeno Miklošičevo pismo, je bil slovenski slavist prepričan, da je ta zmaga samo začasna (berli!). Ali se je Miklošič glede te začasnosti motil ali ne? Res je, da trajne strukture mednarodnih kongresov, ki odražajo ravnotežje in razmerje določenih družbenih sil, ne dajejo nobene možnosti za ponovni pretres ali vprašljivost, z eno besedo za oporekanje upravičenosti, milo rečeno dvojilive, a kljub temu danes uradno merodajne pr priznane teze Šafarika, Leskina, Jagića (glej o tem zanimiv prispevek o 8. MKS v Vjesniku!). Za znanstveno usmerjene duhove je to seveda žalostna ugotovitev, ni pa mogoče prezreti tega stanja. Kako naj se v tem položaju obnašajo in postopajo omenjeni znanstveno usmerjeni duhovi, raziskovalci? Donkhiotstvo se ne plača in tudi v tem primeru ni primerno, saj bi bilo utopično upati, da se bo v kratkem in celo dolgoročno to ravnotežje in razmerje sil spremenilo. Analogija z zmagovitim Masarykovim bojem proti zagovornikom avtentičnosti čeških ponaredkov, zoper katere je vse od začetka odločno nastopal Kopitar, naj nas ne vara, saj je Masaryk povzročil teoretični preokret v tej zadevi ne zaradi novih argumentov v odnosu do Kopitarjevih, pač pa zaradi svoje vodilne vloge kot predstavnik novega establišmenta, medtem ko je, najmanj, kar je mogoče reči, sodobni mednarodni slavistični establišment malomarno brezbrizen do katerekoli teorije, seveda vključno do panonske. (glej že omenjeni Vjesnikov članek) Kljub temu obstaja možnost, kot v brošuri o „Slovu Igorja“, ki jo je izdalo vaše društvo, da se morebitni „oporečniki“ obrnejo na široko družbeno javnost in zato uporabijo npr. kakršnokoli glasilo, čeprav bi sploh ne sodilo med uradno priznane slavistične znanstvene publikacije. Mimogrede povedano, mar ni ta postopek že dobro znan iz zgodovine slovenske klasične slavistike, saj ga je uporabil že S. Škrabec, ko je uvrščal svoje jezikoslovne razprave, zavrnjene spriču Jagićeve „trde roke“ nad slavističnimi glasili? Tiskati jih ni mogel niti v Arhivu, niti v LMS, pač pa na platnicah nekega povsem poljudnega verskega časopisa. Seveda je mednarodni odmev takega članka posebej še v sodobnem času neopačen, omejen kot v Škrabčevi dobi, kar pa ne pomeni, da bi argumentacija, ki jo te vrste članek vsebuje, ne bila učinkovita v odnosu do strogo znanstveno usmerjenih raziskovalcev, če taki obstajajo ...

Na kongresu je bilo slišati obe reakciji: in tako se je poleg množičnega odklonilnega odnosa tistih, za katere je izključno važen uradni pečat, sem ter tja le oglasila peščica posameznikov, bolj sprejemljivih za vsebino in argumentacijo razprave. Bili so to tisti „true Scholars“, ki jim je bila razprava namenjena!

Vendar bi varali sami sebe, če bi mislili, da taka dejavnost lahko kaj spremeni v razmerju sil, na katerih temeljijo teze uradne slavistike Jagićevskega obdobja. Naj nam bo to lažbo, da se bo vendarle tudi slovenska klasična slavistika, četudi samo na robu kongresov uveljavila, kot se je to zgodilo posebej na zadnjem slavističnem kongresu v Ljubljani. Poudarimo, da se vsekakor na dela klasične slovenske slavistike naslanjajo (hote ali nehoti, zavestno ali ne) in iz nje črpajo celo tisti, ki je javno ne priznavajo ali jo odločno izpodbijajo ...

Didier Castagnou

MIL. FILIPČIČ: GREIN VAUN DZS. Ljubljana 1979

DOC(k)s, n° 12 – YUGOSLAVIE ET CATALANS ali jugoslovanstvo, kakor si ga zamišlja in kroji M. Todorović

Annie le Brun:
„Za vsem obstaja strah. To se pravi, da si tisto, kar si. Da si samo tisto, kar si, da si vse tisto, kar si, zaradi tega strahu ljudje sploh sprejmejo vse te vloge, ki jim jih predlagajo, da jih igrajo. A te vloge so, to je treba dobro vedeti, psihične berge. Sadizem patriarhalne tradicije, kompleks inferiornosti, družbeni status... vse to sestavlja viteško opremo dovršenega falokrata in to so psihične berge. Nahajamo se pred osebami, ki niso sposobne, da bi živele in katerim so potrebne psihične proteze, da bi imele vtis, da začenjajo napredovati, da začenjajo imeti odnose z drugimi, ampak to je obenem problem družbenega konsenzusa, ideologije. Vedno v tem strahu, vsi veliki podvigi zmanjševanja človeka najdejo idealna tla za vzklitje. Najsi bo to religija ali pa so to ideologije. Še več, ne sme se pozabiti, da je družba izvajala in da še izvajala iznosni pritisk na življenje žensk, izvajala isti pritisk tudi na moške...“

Student, 25. 4. 1979

S čim se ukvarja Emil Filipčič skozi celo knjigo Grein vaun? Osvobaja se namerenih, nadležnih, izmišljenih, sanjanih, zelenih, nerazničnih vlog, drž, ki v rojih sedajo na belino papirja, se spreminjajo v jare kače zgodb in zgodbic, ena je rep druge in tako v neskončnost, oziroma do hitrega konca – „kratko, kot to dela Beethoven v simfonijah“. Izredno duhovito napisane anekdote, vici pa pravljicaško izmišljevanje pa poseg pripovedovalca v tekst, ki se tudi pošali z bralcem in ga opomni, da je vse izmišljotina, največkrat pa pripoved v prvi osebi. Ta oseba z različnimi imeni se ne pretvarja, da gre za različne like, nasprotno, še prav trudi se, da vemo s kom imamo opravka, namreč s pisateljem samim, Emilom Filipčičem, ki zapiše tudi svoj naslov, na katerega mu lahko nakažete denar v vseh oblikah (Moric Filipčič, Glavarjeva 12 a, Ljubljana). Napeto pripovedovanje nas zavaja v pričakovanje nenavadnega konca npr. o Mersonu in njegovi mami, pa se izteče v tek s sladoledom, za neko žensko, ki jo le ujame in z njim po-
maže.

Prehodi med različnimi zgodbami so utemeljeni le v pisateljevi fantaziji, zato se dostikrat znajdemo v njegovi beli sobi s črnim naslonjačem in se skupaj z njim odpravimo na novo potovanje v svet domišljije, v katerem se s svetlobno hitrostjo prikazujejo, pa spet izginjajo najrazličnejši bolj ali manj smešni liki, najbolj nepričakovane situacije, ki se še bolj nenavadno razpletejo. Svojo zgodbo pripoveduje kos, s katerim se spozna na terasi; preberemo zapis pesmi grajskih hlapcev; sledimo biku, ki krade žabam kruh, da bi lahko pojedel lptaver, ki ga je našel pod kamnom; prisluhnemo pogovoru dveh sekačev, sostanovalcev, ki si s kuhinjskimi noži sekata pot na prosto skozi prozorno snov, ki je zalila hišo, ulice: „Jože, daj, reži, reži, ne popuščaj! – Nož se mi je pokvaril, nož ne reže, pizda. – Kaj? Vzemite tega. Mislili, da bomo lahko kaj. Kaj? – Bomo že, bomo že, samo ne vem, če sekava na pravo stran, veš.“

Kam gre Emil Filipčič, bi ga vprašala, če bi se srečala na cesti na zadnji strani njegove knjige. Grein vaun (za bralce moja zasebna razlaga te čarobne besede: ven grem), bi rekel, položil bi pas na tla, kajti mnogo stvari ga je naučil in odšel.

Kajti igra je končana, igra, ki jo je igral od svoje zgodnje mladosti. Ulegel se je na hrbet – in vzel pas med prsti, ga zvijal, potresaval z njim, ga gladil, vrtel, vrtel. „Pri tem, ves v tem, bila je to omama, sem si domišljjal, da sem nogometaš, kralj, filmski igralec, boksar, avtomobilski dirkač, milijonar, učenjak, matematik, teniški igralec, princ, grof, plemič. Samo nečesa si nisem mogel predstavljati. Sebe. Predstavljaj sem si strastno, predstavljaj sem si do onemoglosti, po večkrat ponavljaj usodo kakšnega lika, a sebe tam nisem našel. Sebe sem našel tu.“

P. S. Še dodatna opomba za vse že zdaj radovedne bralce – namreč ta „tu“ se nanaša na trgovino, kjer kupi vse čokoladke Živalskega carstva. Vsakdo ve, kakšna slast te prevzame, ko trgaš ovoj in čokoladke in že razpoznaš sličico.

Slast ob branju knjige želim Vera Pejović

1. Doc (k) s je mednarodna avantgardna revija, ki jo izdaja Julien Blaine, Le Moulin de Ventabren, Francija. Izhaja tromesečno, največkrat pa izide po nekaj številsk skupaj, tako da ima revija obliko zaje-
tne knjige – antologije eksperimentalne poezije in podobnega. Stevilke revije so povečini tematsko, oziroma področno urejene. Menjajajo se tudi uredništva za posamezne številke glede na to, kateri del svetovne eksperimentalne poezije je trenutno zastopan. Tako izide med drugim leta 1976 zvezek imenovan „Poesies et expressions d'avant-garde en Ame' rique Latine“ v naslednjem letu „Special Japon“ in v lanskem letu „Yugoslaviet et Catalons“ z 90 stranmi gradiva, ki predstavlja jugoslovansko avantgar-
do. Ta del je uredil beograjski avantgardist Mirosljub Todorović.

2. Gre za znanega srbskega pesnika, ki je pričel objavljati svoje knjige poezije, signalistične, gestualne in računalniške poezije leta 1965. Risbe, signalistično in računalniško poezijo je začel razstavljal leta 1969 doma in pozneje tudi po svetu. Leta 1970 pa se proslavi z urejanjem Signala, mednarodne revije za signalistične raziskave – njen izdajatelj je beograjska signalistična skupina. V prvi številki se pod naslovom „Jugoslovanska signalistična poezija“ pojavijo tudi podružnične skupine, tako Signalistična skupina Subotica, Signalistična skupina Novi Sad, Signalistična skupina Niš in Signalistična skupina Priština. V tej številki revije nastopajo tudi številni tuji „signalisti“ od Josefa Hiršala in Bohumila Grogerove iz ČSSR pa proti zahodu do Shimiza Tochihiha na Japonskem. K sreči so na neki način „spregledane“ signalistične skupine iz Hrvaške in Slovenije. Avantgardisti iz teh dveh republik pa tudi niso uvrščeni med tuje „signaliste“.

3. To je po svoje razumljivo, posebno če upoštevamo, da je „Mirosljub Todorović... osnivač jugoslovenskega pokreta vizuelne poezije i vizuelnih istraživanja (Signalizam)“, kot si je to zapisal in kot si lahko preberemo v spremni besedi k njegovi pesniški zbirki „Potovanje v Zvezdalijo“ iz leta 1971. V tem smislu je nemara treba pojmovati tudi pojave konkretne in vizualne poezije na Hrvaškem in Slovenskem kot svojevrstno neprimerno prehitjevanje in anomalijo v velikih državotvornih načrtih signalizma, ker je po vsej verjetnosti nikdar ne bo mogoče vključiti v podružnični sistem Mirosljuba Todorovića, ki pa je vendarle „osnivač jugoslovenskega pokreta vizuelne poezije...“ itn. Resda je signalizem v oklepaju, to

da je povsem v skladu z bednim rezultatom jugoslovenskega avantgardizma v Doc (k)su, če upoštevamo, da se signalizem v tem primeru povsem umakne pod firmo avantgarde v Jugoslaviji; v uvodnem tekstu govori Mirosljub Todorović namreč o njem pod naslovom „L'avant-garde en Yougoslavie“. Misli iz tega uvodnika pri tem ne morejo biti niti zanimive in jih tudi ni potrebno navajati, saj se že več kot desetletje valjajo nespremenjene po vseh mogočih revijalnih in časopisnih manifestacijah tega „jugoslovenskega“ signalističnega gibanja, četudi vsebuje med drugim celo en stavek o skupini OHO, ki je po njegovem ljubljanskem; več od tega nepotrebne-
ga izjavljanja in netočnosti o tem ohoju ne zvezo.

4. Sama po sebi se ponuja ugotovitev, da je takšno „jugoslovanstvo“ Mirosljuba Todorovića falsifikat in izgovor za uveljavljanje njegovih povsem zasebnih ambicij in apetitov v škodo celotnega umetniškega avantgardnega dogajanja v Jugoslaviji. Sama po sebi se ponuja tudi ugotovitev, da Mirosljub Todorović nima nobene pravice, ne dolžnosti in ne morale, ne kot ustvarjalec in ne kot urednik, da se še naprej kiti z jugoslovanstvom kot s svojo zasebno lastnino. Jugoslovanstvo, kot ga pojmuje mo nasploh v naši družbi, ne samo avantgardni umetniški ustvarjalci, ni nobena privatistična stvar, ki bi si jo katerikoli posameznik lahko odpiral po svoji osebni meri in osebnih potrebah. Ni to, kar Mirosljub Todorović vztrajno počenja od pojva Signala naprej po najrazličnejših zbornikih in antologijah, ne samo doma, ampak zdaj tudi v Franciji. Kakor signalizem ne more biti nobeno svetovno pa tudi ne jugoslovansko gibanje umetniške avantgarde, tako ne more pomeniti tega niti v sami Srbiji niti v samem Beogradu. Predvsem ne, zato ker gibanje kot skupinsko delovanje, predvsem kar zadeva literarno avantgar-
do, ne pomeni edine oblike avantgardnega umetniškega ustvarjanja ali zgolj menežerstva te proizvodnje. Prav tako ni nobenega razloga, da bi se takšna oblika delovanja postavljala na prvo mesto. Glede tega lahko ugotavljamo le tiste prioritete, ki si jih kdo samovoljno lasti. V določenih rzirih je mogoče pojmovati skupinsko delovanje kot socialno negativen in reakcionaren pojav. Kot obliži bolni, neizživet patriarhalnosti voditeljev in ideologov takšnih skupin.

5. Odtod tudi takšno napihovanje, ki si nadene kar ime državnosti (Yugoslavie et Catalons). Seeda smo daleč od tega, da bi lahko trdili, kako v tej antologiji, ki se po-

naša z imenom jugoslovanske avantgarde, karkoli in kdorkoli manjka. Več kot gotovo je, da bi bilo sramotno sodelovati v takšnem konceptu jugoslovanstva, tako tistim, ki jih v antologiji ni, še bolj pa tistim, ki v antologiji so. Zanimivo bi moralo biti tudi to, da se Katalonci v svoji postavitvi zraven Jugoslavije ne čutijo prav nič majhni in se ne odevajo s plaščem španske državnosti. Tako kot Srbi, ali denimo bolj točno, srbski signalisti, lahko ostanejo to, kar so. Ne pa da njihov poglavar Mirosljub Todorović obljublja svetu jugoslovansko pesniško avantgardo, ne pa kakšne separatistične umetniške klike. Izid je sramoten. Prav tako je sramotno napisati in objaviti kakršnokoli pozitivno recenzijo o tej in takini jugoslovanski antologiji, kot to počne na primer kritik Ostoja Kisić v beograjski Politiki.

Franci Zagoričnik

